

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: «ЦИФРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ БАНКІВСЬКОГО РИНКУ»

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, ФМФ-21-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
освітня програма «Фінансові технології»

(підпис)

Івашико Анастасії Олександрівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

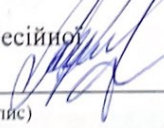

(підпис)

Рябокінь Марина Валеріївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної

програми

(підпис)

Рябокінь Марина Валеріївна, к.е.н., доцент

Допущено до захисту за рішенням кафедри фінансових ринків та технологій
протокол від «__» ____ 202_ № ____

Завідувач кафедри

Коваленко Юлія Михайлівна, д.е.н., професор

Ірпінь – 2023

Регистрація № 10 27.01.2023р. Г
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до запису 21.01.2023 [підпис]
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 95 / (верно) 04.02.2023 Г
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: [підпис] Г.В. Майорова
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:

[підпис]
(підпис)

Ю.М. Коваленко
(ініціали, прізвище)

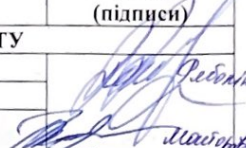
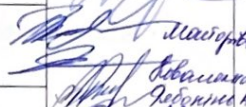
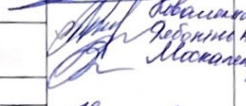
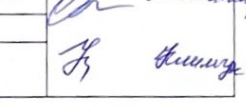
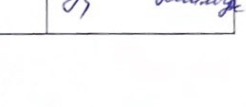
[підпис]
(підпис)

М.В. Рябокінь
(ініціали, прізвище)

[підпис]
(підпис)

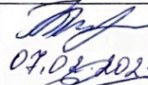
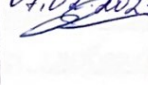
Г.В. Москаленко
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	9		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	4		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	24		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	7		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	49		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	95		

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - 44 балів.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
95	A	5 (відмінно)	07.08.2023	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій
Кафедра фінансових ринків та технологій
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма «Фінансові технології»

Затверджую

В.о. завідувача кафедри фінансових ринків
та технологій

 Ірина Чуницька
« 18 » 10 2021

**Завдання на кваліфікаційну роботу (проект)
здобувачу вищої освіти**

Івашко Анастасія Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проекту)

«Цифровий потенціал банківського ринку»

Затверджена наказом ректора від 01.11.2021р. № 1550

2. Строк здачі закінченої роботи

3. Мета роботи - дослідження можливостей, які виникають внаслідок
впровадження нових цифрових технологій на світовому банківському ринку.

Об'єкт дослідження - банківський сектор в умовах глобалізації та цифрової
трансформації.

Предмет дослідження - розвиток банківського сектору в умовах цифрових
технологій.

Орієнтована база дослідження - міжнародні звіти, наукові публікації, офіційні
інтернет-ресурси.

4. Вихідні дані до роботи - законодавчі та нормативно-правові акти щодо
регулювання банківської системи в Україні, статистичні дані Національного
банку України, Міністерства фінансів України, матеріали й аналітичні звіти
міжнародних компаній, щорічні звіти міжнародних організацій

5. Перелік графічного матеріалу – таблиці, рисунки.

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за
кожним розділом:

Розділ 1. Теоретичні засади цифровізації банківської системи. 1.1.

Особливості цифрової трансформації банківської системи. 1.2. Розвиток
банківських екосистем в умовах цифрової економіки. Розділ 2. Аналіз розвитку
банківської сфери в умовах цифровізації. 2.1. Лідери цифрового банківського

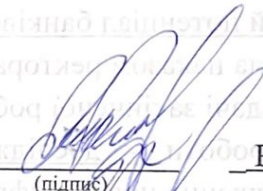
ринку. 2.2. Аналіз основних цифрових послуг банків в Україні. Розділ 3. Розвиток цифровізації банківського сектору в Україні.

7. Календарний план виконання роботи

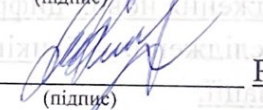
№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Факти
1	Підготовка 100 % кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	18.11.2022 р.	18.11.2022
2	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку керівнику	25.11.2022 р.	25.11.2022
3	Попередній захист кваліфікаційної роботи	28-30.11.2022 р.	29.11.2022
4	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	20-23.01.2023 р.	22.01.2023
5	Рецензування кваліфікаційної роботи	24-26.01.2023 р.	25.01.2023
6	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	10.01.2023 р.- 17.01.2023 р.	10.01.2023
7	ЗАХИСТ	07.02.2023 р.	07.02.2023

8. Дата видачі завдання «18» 10 2021

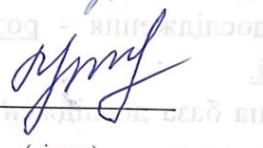
9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проекту)

(підпис) Рябокін М.В.
(прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми

(підпис) Рябокін М.В.
(прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

(підпис) Івашко А.О.
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Цифровий потенціал банківського ринку

Мета роботи полягає в теоретичному дослідженні можливостей, які виникають в результаті впровадження нових цифрових технологій на світовому банківському ринку.

Завданнями роботи є:

- розкрити сутність банківництва у сфері цифрової економіки;
- вивчити банківські екосистеми в умовах цифровізації;
- визначити роль цифрової економіки в банківському секторі;
- проаналізувати основні цифрові послуги банків в Україні;
- встановити перспективи розвитку банківського сектору;
- узагальнити вивчене та зробити висновок цифрового потенціалу

банківського ринку.

Предметом дослідження є розвиток банківського сектору в сучасних умовах цифрових технологій.

Об'єктом дослідження виступає банківський сектор в сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації.

Базою дослідження виступають міжнародні звіти, монографічні дослідження, наукові публікації, офіційні інтернет-ресурси.

Результати даної роботи можуть бути використані в процесі створення та впровадження нових видів банківських продуктів та послуг Монобанку.

Кваліфікаційна робота містить 63 сторінки, 4 таблиці, 8 рисунків, список використаних джерел з 60 найменувань, 3 додатки.

Ключові слова: Цифрова економіка, цифрові банківські технології, світовий банківський сектор, інтернет-банкінг, мобільні додатки

Рік виконання дипломної роботи – 2022 р.

Рік захисту роботи – 2023 р.

ANNOTATION

Digital potential of the banking market

The purpose of the work is a theoretical study of the opportunities that arise as a result of the implementation of new digital technologies in the global banking market.

The main tasks are:

- to reveal the essence and concept of banking in the field of digital economy;
- to characterize the digitalization of banking services;
- to study banking ecosystems in conditions of digitalization;
- to determine the role of the digital economy in the banking sector;
- to analyze the main digital services of banks in Ukraine;
- to establish the aspects for the development of the banking sector;
- to generalize what has been learned and draw a conclusion about the digital potential of the banking market.

The subject of investigation is the development of the banking sector in modern conditions of digital technologies.

The object of investigation is the banking sector in modern conditions of globalization and digital transformation.

The basis of investigation are international reports, monographic studies, scientific publications, and official Internet resources.

The results of this work can be used in the process of creating and implementation of new types for banking products and services of Monobank.

The graduate work contains 63 pages, 4 tables, 8 figures, a list of used sources with 60 names, 3 attachments.

Keywords: digital economy, digital banking technologies, global banking sector, internet banking, mobile applications.

Year of completion of the graduate work – 2022.

Year of presentation – 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ....	9
1.1. Особливості цифрової трансформації банківської системи	9
1.2. Розвиток банківських екосистем в умовах цифрової економіки.....	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	22
2.1 Лідери цифрового банківського ринку	22
2.2 Аналіз основних цифрових послуг банків в Україні.....	33
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ЦИФРОВІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ	40
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54
ДОДАТКИ	60

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ

ІТ – інформаційні технології

ЗУ – закон України

НБУ – Національний банк України

ЄС – Європейський союз

ФОП – фізична особа-підприємець

API – інтерфейс прикладного програмування

NFC – комунікація ближнього поля

SWIFT – міжнародна банківська система

PSD2 – друга платіжна директива ЄС

ADPSP – банки та цифрові гаманці

PDA – кишеньковий комп'ютер

ROE – чиста рентабельність власного бізнесу

р. - рік

рр. – роки

млн. – мільйон

млрд. – мільярд

тис. – тисяча

ВСТУП

У сучасному світі новітні технології стрімко прогресують та проникають у кожен сферу людського життя, впливаючи як на економічні відносини держави, так і на відносини фінансового характеру. Майже кожна країна поступово запроваджує "цифрову економіку", яка базується на комп'ютерних технологіях, через її конкурентні переваги інноваційного розвитку економічних систем різних рівнів.

Відповідно, цифровізація має місце і в банківській системі, яка має одну з головних ролей в ефективному функціонуванні кожної країни, оскільки саме банківські установи працюють з платіжною системою країни, є основним джерелом кредиту та виступають надійним сховищем для грошей.

Держава має стратегію щодо розвитку банківської системи країни, яка ґрунтується на принципах верховенства права та збереженні ринкових засад діяльності банків і використанні переважно непрямих методів впливу на процеси, що відбуваються у банківській сфері, шляхом формування законодавчо-нормативної бази функціонування банків і ринку фінансових послуг. Також держава має частку в капіталі деяких банків, що дає їй право брати участь в управлінні їх діяльністю.

Сьогодні частка традиційної економіки в багатьох країнах значно зменшується, а частка цифрової - збільшується, надаючи великі переваги як для країн так і бізнесу. У зв'язку з цим тема дослідження тенденцій впливу цифрової економіки на діяльність банків набуває актуальності, зумовлених такими специфічними особливостями, як швидкий прогрес і рівень впровадження цифрових технологій. Цифровізація поступово прибирає межу між власне банківською діяльністю та небанківськими видами діяльності, адже швидкість створення нових платіжних інструментів значно випереджує можливості пристосовності до неї банківського середовища.

Актуальність теми. Наразі банки змінюють свою стратегію, а саме відмовляються від розвитку та відкриття нових мереж філіалів і відділень та

переходять до використання інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують доступ клієнтів до банківських послуг у режимі anywhere, anytime (будь-де, будь-коли). У зв'язку з цим набуває актуальності і особливого значення дослідження питань переходу до збільшення частки цифровізації в банківському секторі.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Вивчення впливу цифровізації на банківську діяльність досліджувалась як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Особливої уваги заслуговують праці таких зарубіжних вчених: Д. Зиммерман, С. Карбо-Вальверде, Д. Кліфф, Д. Роуза та ін. Серед вітчизняних науковців особливу наукову цінність представляють роботи таких вчених, : Гулей А.І., Шелудько С.А, Браткевич П.П., Семенов А.Ю., Цирулик С.В., Соколова Г.Б., Веретюк С.М., Пілінський В.В., Коляденко С.В. та ін.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає в теоретичному дослідженні можливостей, які виникають в результаті впровадження нових цифрових технологій на світовому банківському ринку. Для реалізації зазначеної мети поставлено наступні завдання:

- розкрити сутність та поняття банківництва у сфері цифрової економіки;
- вивчити банківські екосистеми в умовах цифровізації;
- зазначити лідерів на банківському ринку;
- проаналізувати основні цифрові послуги банків в Україні;
- вивчити діяльність лідера цифрового банківського ринку - Monobank;
- обґрунтувати перспективи розвитку банківського сектору в умовах цифровізації;
- проаналізувати Open Banking в період цифрової економіки;
- встановити перспективи розвитку банківського сектору;
- визначити вплив штучного інтелекту на банківський ринок;

– узагальнити вивчене та зробити висновок цифрового потенціалу банківського ринку.

Об'єктом дослідження виступає банківський сектор в сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації.

Предметом дослідження є розвиток банківського сектору в сучасних умовах цифрових технологій.

Методи дослідження. У ході роботи використано такі методи: структурний аналіз і синтез, наукова абстракція, історичний та логічний підходи для дослідження сутності цифрової економіки, індукція та дедукція, графічний, метод статистичних порівнянь.

База досліджень. Інформаційною базою дослідження слугували міжнародні звіти, монографічні дослідження, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених, періодичні видання, офіційні інтернет-ресурси.

Науково-практична значимість одержаних результатів. Практичне значення дослідження полягає у пристосуванні механізму впровадження інноваційних банківських продуктів та послуг з урахуванням вимог та стандартів цифровізації банківського сектору та з огляду на сегмент ринку, що займає Монобанк. Результати даної роботи можуть бути використані в процесі створення та впровадження нових видів банківських продуктів та послуг Монобанку та в подальших дослідженнях..

Апробація результатів роботи. Результати роботи апробовано в тезах, що підтверджують участь у конференціях, зокрема:

Міжнародна науково-практична конференція «Економіка, фінанси, облік та право: проблеми та перспективи розвитку», м.Полтава (2021);

IX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку», м.Острог (2022);

IX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Фінансова система країни: тенденції та перспективи розвитку», м.Острог (2022)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

1.1. Особливості цифрової трансформації банківської системи

Розвиток сучасного фінансового ринку потребує значних змін, вдосконалень та інновацій в існуючих системах розрахунків. Зі швидким темпом росту економіки необхідні максимально швидкі та захищені системи розрахунків, способи оплати товарів та послуг, які б не затримували перебіг операцій та максимально б забезпечували та гарантували надходження коштів в необхідний проміжок часу.

Сучасні банки функціонують у ситуації стрімких і незворотних змін у технологіях, конкуренції на ринку банківських послуг зі збільшенням кількості небанківських організацій, змін у поведінці клієнтів і регулюванні. У результаті банки та їхні операційні моделі, що функціонують нині, не можуть залишатися незмінними в майбутньому [58].

Необхідно відмітити, що банки довгий час, до впровадження цифрових технологій, використовували в своїй діяльності для здійснення операцій дорогі унікальні апаратні та програмні системи, що стримувало конкуренцію з боку інших фінансових посередників. Після виходу програмних рішень на ринок, користувачі отримали доступ до мобільних банківських послуг і можливість використання власних пристроїв та хмарних платформ, дороге банківське програмне забезпечення перетворюється з активу в зобов'язання у вигляді застарілої інфраструктури, бази витрат і технологічної платформи, що створює труднощі інноваційного обслуговування клієнтів.

Банки отримують вигоду не тільки з центрів колективного обслуговування при наданні фінансових послуг, але і при управлінні персоналом, передачі інформації тощо. При цьому вони дозволяють підвищити ефективність і знижують ризики всіх організацій при здійсненні банківських операцій, забезпечують фінансування інноваційних

високотехнологічних проєктів, а також сприяють досягненню високої результативності як фінансової, так і соціально- економічної сфер на глобальному рівні [58].

Можна виділити наступні завдання процесів цифрової трансформації банківської системи в умовах становлення та розвитку цифрової економіки [58]:

- формування цифрових активів банківської системи;
- розвиток цифрової інформаційно-комунікаційної інфраструктури банківської системи і розвиток цифрових банківських послуг в просторі цифрової економіки;
- створення цифрових фінансових мереж Інтернету.

Цифрові активи нового типу в банківській сфері формуються шляхом створення і розвитку міжрегіональних соціально-економічних інфраструктур, включаючи забезпечення вільного не конкурентного доступу до базових просторових даних, цифровими інформаційними моделями активів. Це створить умови для виникнення нових ринків і бізнесу, заснованого на монетизації даних. Тобто, розвиток цифрових активів буде сприяти швидкій адаптації банків до високо динамічного транскордонного середовища сучасного бізнесу [34].

Інформаційно-комунікаційна інфраструктура банківської системи являє собою систему взаємодії пов'язаних інформаційних банківських центрів, центрів управління банківською діяльністю, баз даних і знань, технологій забезпечення процесів збору, передачі, аналізу, обробки і зберігання банківської інформації, апаратно-програмних засобів, систем зв'язку, організаційних банківських структур, що забезпечує функціонування та розвиток інформаційного простору банківської системи, а також підтримує інформаційну взаємодію з об'єктами зовнішньої соціально-економічного середовища [28].

Більшість країни світу, які мають достатньо розвинену економіку,

використовують технології створення і підтримки інтернет-послуг на основі хмарних технологій для забезпечення високої результативності різних сфер економічної діяльності, включаючи і банківську сферу. Зміцнення технологічної сфери банківської системи в просторі цифрової економіки дозволить вирішити задачу забезпечення цифрової незалежності в мережі Інтернет.

Особливості цифрової трансформації в банківській діяльності поділяють на п'ять основні етапи розвитку (рис.1.1):

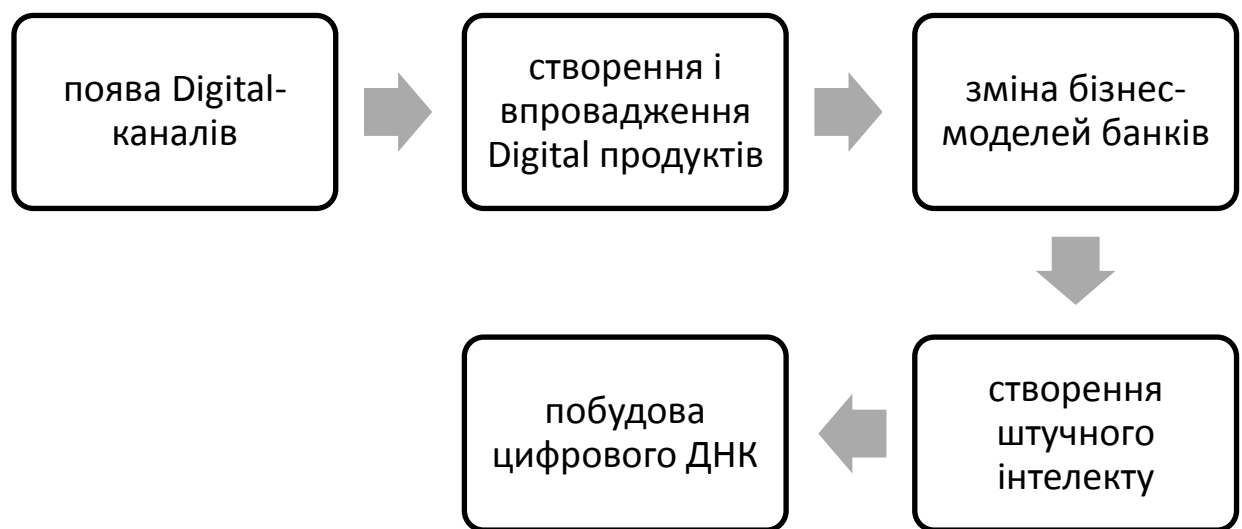

Рис.1.1 Етапи розвитку цифрової трансформації в банківській діяльності

Джерело: побудовано автором за даними [28]

Сучасний світовий банківський сектор під впливом цифровізації зазнає радикальних змін, що викликані значною кількістю факторів. Клієнти використовують все більше каналів отримання банківських послуг, користуючись новими платформами для взаємодії з банками, тому в результаті цифровізації банківських процесів покращується клієнтський досвід [43].

Розробка банківських інновацій пов'язується також з необхідністю

подолання кризових явищ, що час від часу виникають у банківських системах, які, завдяки специфіці свого функціонування, більш схильні до нестабільності, ніж інші сектори глобальної економіки. Кризи розкривають найбільш актуальні проблеми функціонування банків, змінюють склад клієнтури, змушують модернізувати стратегії, тим самим активізуючи інноваційну спрямованість банківського бізнесу [39].

Цифровізація (діджиталізація) банку - це система заходів, спрямованих на поглиблення співпраці з фінтех-стартапами з метою досягнення довгострокових цілей розвитку пов'язаних з упровадженням інноваційних методів роботи, нових банківських продуктів і послуг для збільшення та розширення клієнтської бази і підвищення конкурентоспроможності банку. [40].

Використання цифрових технологій і аналізу великої кількості даних дозволяє створювати принципово нові банківські продукти. «Цифрові» і технологічні компанії (фінтех-компанії, телекомунікаційні гравці, ІТ-компанії) виходять на ринок фінансових послуг, а великі традиційні банки створюють екосистеми, орієнтуючись на найбільш прибуткові складники всередині банківського ланцюжка створення вартості та за її межами [39]. Чинники, які впливають та визначають зміни в діяльності банків, посилюються внаслідок взаємодії між собою. Наприклад, зміни в технологіях дають нові можливості для обслуговування клієнтської бази банку, що в свою чергу сприяє майбутнім інвестиціям в розвиток цифрових технологій.

Аналогічним чином зміни в регулюванні приводять до інновацій у сфері обслуговування клієнтів, а також до структурних інновацій, які змінюють характер діяльності банків, які підлягають регулюванню. Водночас зміна підходів і очікувань змінює саму реальність і сприйняття ролі і значення банківського сектору суспільством [17].

Банківська система за умов становлення розвитку цифрової економіки має наступні проблеми:

- наявність різних систем регіональних та міжнародних стандартів, що стосуються забезпечення інформаційної взаємодії в трансграничному просторі інформаційної економіки;
- низький рівень сумісності інформаційних систем як банків, так і наданими ними банківських послуг, що знижує ефективність їх інформаційної взаємодії;
- високі вимоги до обладнання та персоналу, адже цифрові технології потребують висококваліфікованих фахівців, а апаратне та програмне забезпечення з часом застарівають, тому підприємствам доводиться замінювати застарілі системи сучасними альтернативами.
- не високий рівень цифрового суверенітету;
- витрати банків на ІТ в середньому розподіляються таким чином: 60,3% ІТ-бюджету спрямовані на підтримку наявної інфраструктури; 18,7% - на розвиток нової інфраструктури програмного забезпечення; 14,1% - на нову апаратну інфраструктуру; 6,9% - на стратегію, розвиток бізнес-процесів і планування. Так, за даними агентства «Ернст енд Янг», ІТ-бюджет середнього банку в 2019 р був у межах 10-15 млн. грн., і це недостатньо для просування цифрової трансформації, особливо якщо більше 60% йде на підтримку наявної ІТ-інфраструктури[50, с. 37].
- недостатній ступінь прозорості банківської діяльності та захищеності інформації [17].

Отже, цифровізація дозволяє банкам отримати глобальний синергетичний ефект, при цьому дає можливість зберегти здатність ефективно реагувати на дію будь-яких зовнішніх факторів як на локальному, так і на глобальному рівнях. Впровадження цифрової економіки дозволяє банкам підвищити продуктивність праці, ефективно використовувати ресурси, збільшити прибутки та знизити витрати і, як наслідок, підвищити конкурентоспроможність банківської системи.

Впровадження цифрових технологій є поштовхом до створення нових

бізнес-моделей і розвитку відкритої екосистеми де будуть залучені ринки і споживачі. Варто зауважити, що цифрова трансформація - це не технологічна стратегія, а бізнес-стратегія, яка дозволяє бізнесу швидше пристосовуватись до потреби ринку.

Сьогодні в світі існує безліч банків і фінансових установ, які прагнуть надавати певний набір послуг і організація яких нерідко пристосовує свої послуги до конкретного ринку або конкретного типу інвестора. Наприклад, якщо клієнт має намір придбати акції, або інші цінні папери, банк гарантує, що гроші та акції готові до продажу. Банк відслідковує фактичне переведення акцій і грошових коштів та відповідає за облік будь-яких вимог до звітності, що стосуються даних транзакцій.

В цілому, більшість послуг, які банк надає споживачам ринку, це операції з роздрібним банківським обслуговуванням, такі як іпотечні кредити, депозити та позики, поточні рахунки. Щоб створити та втримати свою клієнтську базу, банки зосереджують свою діяльність на наданні зручних і доступних послуг для клієнтів.

Сьогодні більшість українських банків можна охарактеризувати як високотехнологічні компанії, адже з кожним роком впровадження в галузі фінтеху все більше зростає. Найбільш популярні види вітчизняних інноваційних банківських продуктів та особливості управління ними представлено в додатку А.

Банки інтегруються в нову цифрову екосистему взаємопов'язаних цифрових послуг, які базуються на додатках, інтерфейсі програмування додатків та штучному інтелекті.

Інтерфейси програмування додатків - набір готових протоколів, функцій, структур, які визначають взаємодію різних програм. Завдяки даній технології комп'ютери можуть "спілкуватися" між собою, а розробники можуть використовувати вже готові частини потрібного функціоналу та швидко й зручно запускати нові послуги. Нова екосистема ставить кінцевого споживача

на перше місце, а тому банкам доведеться перебудовувати свої внутрішні процеси та послуги, щоб бути більш клієнтоорієнтованими в цифровій економіці [2].

В останні два десятиліття відбулися значні зміни у світовій економічній системі. Великої популярності набули електронні банківські послуги. Це дозволяє максимально ефективно здійснювати обслуговування клієнтів. Очікується, що цифровізація банків в довгостроковій перспективі підвищить прибутковість банків, оскільки вона повинна забезпечити можливість операцій з більш легкої структурою витрат [4].

Роль інформаційних ресурсів зростає на базі інноваційних технологій, саме це дозволяє клієнтам банківських установ користуватись електронним банківським сервісом в повному обсязі та в будь який період часу.

В період цифровізації все більшого обсягу набирають послуги Інтернет-банкінгу, мобільного-банкінгу та безконтактні платежі. Мобільний банкінг (також відомий як M-Banking) - це термін, який використовується для виконання перевірки балансу, транзакцій по рахунках, платежів, кредитних заявок і інших банківських операцій через мобільний пристрій або Personal Digital Assistant (PDA) [4].

Маючи доступ до Інтернету на своєму смартфоні або ж комп'ютері дана технологія дає можливість передавати інформацію з інтернет-сайтів на мобільний пристрій. Найбільш перспективним напрямком для розвитку банківських інформаційних технологій є Інтернет-банкінг.

Інтернет-банкінг (онлайн-банкінг) - це послуга, пропонує банками, яка дозволяє власникам рахунків отримувати доступ до даних своїх рахунків через Інтернет. Дана послуга дає змогу своїм клієнтам виконувати всі звичайні транзакції, такі як перекази коштів, запити балансу, оплата рахунків і припинення певних послуг, а деякі банки навіть пропонують онлайн-заявки на кредит і кредитну карту [11].

Онлайн-банкінг дозволяє користуватись банківським сервісом

цілодобово та з будь-якої точки світу. Розробка систем віддаленого обслуговування привела до створення різних систем по обсягам та формами банківських послуг: інтернет-банк, інтернет-клієнт, домашній банк, телебанкінг, мобільний банк або WAP-сервіс. За допомогою цих систем практично всі сервіси, окрім касових послуг, виконуються на вимоги клієнтів банку [11].

Безконтактні платежі дозволяють здійснювати оплату товарів і послуг, використовуючи смартфони, планшети, годинники. У зв'язку з цим процес оплати карткою з безконтактним інтерфейсом і телефоном, наприклад, можуть відрізнитися по зручності для клієнта і процесу оплати [11].

Отже, цифровізація відкриває нові можливості для банків, які дають змогу клієнтам вільно користуватись банківськими послугами та бути в центрі процесу розвитку інформації. Швидкий розвиток інформаційних систем дозволяє банкам автоматизувати свою діяльність та дати доступ до дистанційного обслуговування через мережу Інтернет. Такі послуги доступні як для фізичних, так і юридичних осіб та є абсолютно безкоштовними.

Інтернет-банкінг дозволяє здійснювати покупки та продаж іноземної безготівкової валюти, здійснювати безготівкові платежі, оплачувати комунальні послуги та слідкувати за всіма банківськими операціями на своїх рахунках. Зручність онлайн доступу до банківських операцій полягає в тому, що клієнту не потрібно відвідувати відділення банку та стояти в черзі, все це можна зробити за декілька хвилин часу через мобільні банківські додатки, чат-боти або ж напряму через сайт банку.

1.2. Розвиток банківських екосистем в умовах цифрової економіки

Незважаючи на стрімкий розвиток фінтех-компаній, банківський та фінансовий ринок не зникнуть, але причини збереження та напрями їх трансформації будуть зовсім іншими. Щоб втриматись на фінансовому ринку банківським установам необхідно будувати нову модель відносин з клієнтами

для підтримки довірчих відносин, які будуть базою постійного зростання бізнесу. Оптимальний шлях досягнення таких цілей полягає у створенні партнерських екосистем.

Екосистеми вже давно є центром уваги обговорення у різних галузях промисловості. Про запровадження та розвиток екосистем у бізнесі на Заході вперше почали говорити більше двох десятиліть тому. Загалом термін «екосистема» походить від біології і описує «динамічний комплекс співтовариств рослин, тварин і мікроорганізмів і їх неживого середовища, що взаємодіють як функціональна одиниця» [23].

З економічної точки зору термін «екосистема» відноситься до взаємодії декількох суб'єктів, які бажають створити загальні цінності. Успішні ІТ-продукти та сервісні компанії сьогодні все частіше еволюціонують в екосистеми. Мабуть, найбільш яскраві приклади найбільших світових екосистем (Big Tech) – це американські Google, Amazon, Facebook та APPLE (GAFA), а також китайські Tencent і Alibaba. Згідно з прогнозами експертів, до 2025 року на такі екосистеми доведеться близько 30% глобальної виручки організацій і понад 40% їх загального прибутку [24]. Вирішення багатьох питань та отримання послуг сьогодні вже не є проблемою, адже все відбувається в режимі онлайн.

Не так давно банківськими установами було створено фінансові супермаркети, де були представлені не тільки банківські продукти та послуги, а й пропозиції компаній, які є партнерами банку. Такий варіант взаємозв'язку був вигідний для всіх сторін, особливо для партнерів банку, які змогли збільшити масштаби продаж своїх продуктів за рахунок клієнтів фінансово-кредитних організацій.

Довгострокові загальносвітові прогнози говорять, що маржа і чиста рентабельність власного капіталу (ROE) банківського бізнесу продовжать показувати стагнацію. В останні 10 років в середньому по світу ROE банків становить 8–10%, що ледь покриває вартість їх акціонерного капіталу

(McKinsey). А до 2025 р., за прогнозом McKinsey, ROE банківського сектора буде перебувати в діапазоні 5,2–9,3% [21]. Саме такі умови є стимулом для банків вийти за межі своїх фінансових послуг у більш високоприбуткові сегменти, тому створення екосистеми дає можливість розширити межі основного бізнесу.

Одна з найбільших аудиторських компаній світу KPMG дала прогноз, згідно з яким до 2030 року всі банки стануть для клієнтів невидимими і сховаються в електронному вигляді під видом сервісів, особистих помічників і всіляких додатків. Основними змінами у банківській індустрії до 2030 року стануть, за висновками експертів KPMG Global у рамках підготовки звіту «Майбутнє цифрового банкінгу», персоналізація з використанням штучного інтелекту, а взаємодія з клієнтами здійснюватиметься за допомогою голосових помічників та біометрії. Банки створять цифрові платформи, через які будуть пропонувати клієнтам різноманітні сервіси сторонніх провайдерів. Значну роль відіграватиме питання впевненості користувачів у захищеності їхніх даних та їх цільового використання, системи кібербезпеки використовуватимуть для захисту даних штучний інтелект [17].

Банківська екосистема може виникнути або з центральним банком і управлятися ним, або банки можуть використовувати клієнтську базу існуючої екосистеми, щоб запропонувати свої послуги там як доповнення. Інший підхід до стратегії платформи полягає в наданні банківських послуг іншим банкам і Fintechs без прямого контакту з кінцевим клієнтом. Деякі міжнародні банки вже визнали ознаки того часу і створили перші цифрові платформи для екосистем або розробили конкретні стратегії [9].

Онлайн-платформа (екосистема), яка об'єднує на одній ІТ-платформі безліч послуг різного характеру як банків, так і сторонніх організацій є фінтех-проектом. Клієнт в одному місці має доступ до всіх послуг в яких у нього є потреба (наприклад, депозитні та кредитні продукти різних банків) і вже користуючись послугами фінтех-компаній на даній платформі він одночасно

стає клієнтом банку. Це, без заперечень, є конкурентною перевагою для будь-якого банку.

Впливовим фактором розвитку глобального фінтеху є його фінансове забезпечення (рис. 1.2).

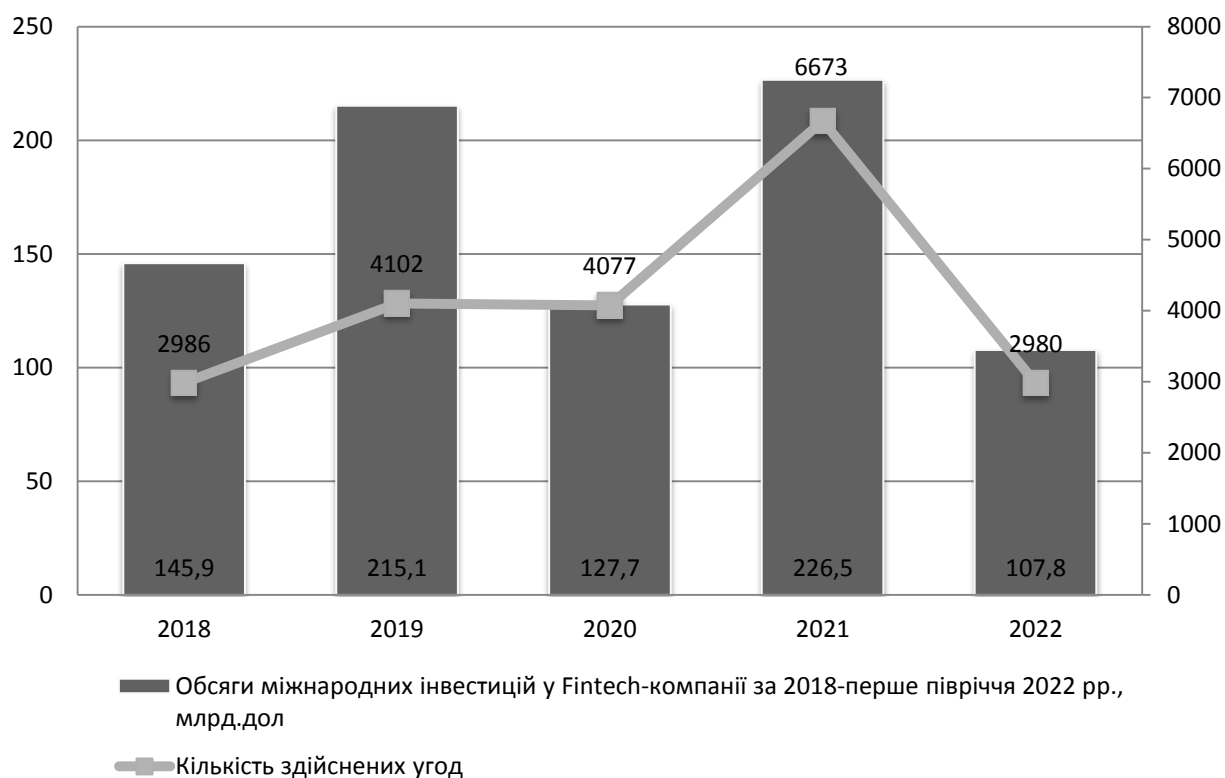

Рис.1.2 Сукупні обсяги Fintech-компаній за 2018-перше півріччя 2022 рр., млрд.дол.

Джерело: побудовано автором за даними [24]

Глобальні фінтех-інвестиції в першому півріччі 2022 року становили 107,8 млрд доларів та було укладено 2980 угоди. Аналіз показує, що як такої стабільності в обсягах інвестицій та кількості укладених угод не прослідковується, це викликано геополітичною невизначеністю у світі, неспокійними публічними ринками, постійними збоями в ланцюзі поставок, високим рівнем інфляції та зростанням процентних ставок.

Напрями, в яких спостерігається впровадження найбільш великої кількості інновацій, можна виділити кілька основних видів фінансових послуг [55, с. 317]:

- Платежі та грошові перекази (54% інвестицій);
- Кредитування (25% інвестицій);
- Управління капіталом та операціями на фінансових ринках (7% інвестицій);
- Страхування (2% інвестицій).

Fintech-провайдери України працюють у таких напрямках: платежі та грошові перекази – 31,6%; технології та інфраструктура – 19,3%; кредитування – 14%; маркетплейси – 7%; іншуртех – 5,3%; діджитал і необанки – 5,3%; управління фінансами – 5,3%; мобільні гаманці – 5,3%; блокчейн – 3,4%; криптовалюта – 1,75%; регтех – 1,75% [55, с. 322].

Завдяки такій аналітиці менеджери розуміють, що банківські інноваційні технології мають особливу роль та є матеріальною базою успішної реалізації банківського маркетингу. Банківську технологію можна асоціювати з системою зв'язків між окремими структурними елементами як всередині установи так і поза нею, коли відбувається взаємодія з контрагентами. Причинами появи нових технологій в банківській системі виступають загальні технологічні зміни, удосконалення законодавчої бази, впровадження нових технологій в безконтактних засобах щодо розрахунків, запозичення та упровадження досвіду інших країн і т.д. Саме ці технології дають змогу якісно реалізовувати завдання управління, адже з кожним роком вимоги щодо швидкості прийняття рішень змінюються, а обсяг операцій та інформації збільшується.

Компанія Accenture – одна з лідерів світового ринку, яка надає професійні послуги і цифрові технології, виділяє п'ять типових моделей організації партнерської екосистеми для банків (рис.1.3).

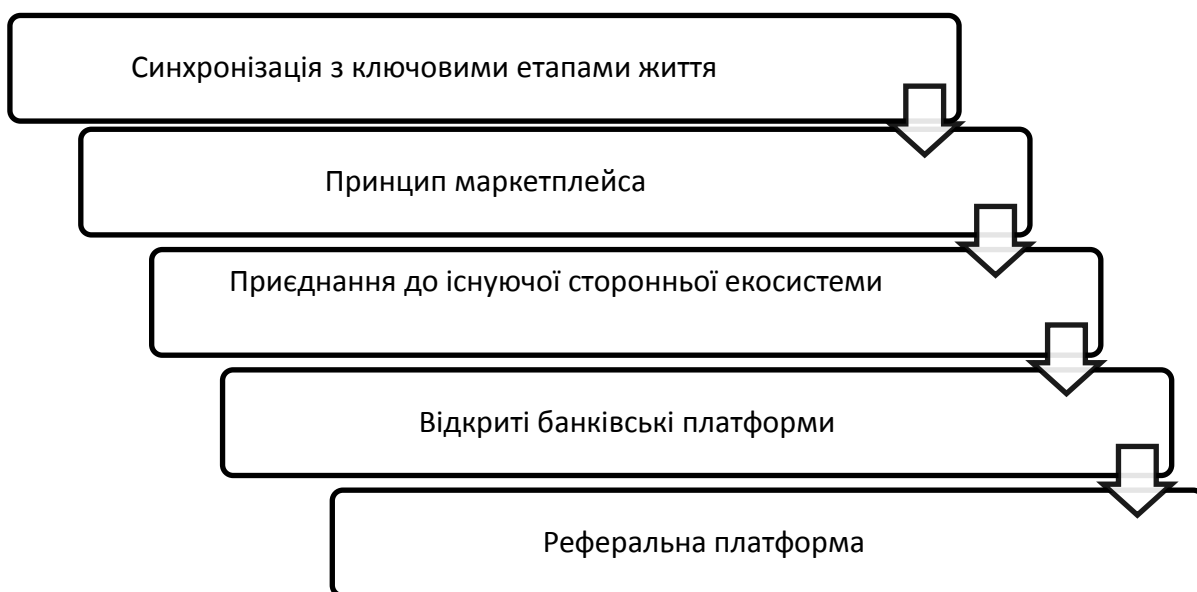

Рис. 1.3 Банківські моделі партнерської екосистеми

Джерело: створено автором за даними [7]

Модель синхронізації з ключовими етапами життя дає можливість системі відслідковувати етапи життєвого циклу людини, наприклад зміна сімейного статусу, зміна роботи, переїзд. У разі виникнення будь-якого з етапів вона надає інформацію партнерам в рамках домовленостей про співпрацю.

Через аналіз життєвої ситуації клієнта також працює принцип маркетплейса, але на відміну від попередньої моделі банк включає в свою пропозицію нефінансові продукти під власним брендом в межах єдиного фірмового маркетплейса.

Банк може приєднатись та стати учасником вже існуючої платформи маркетплейса товарів і послуг, зайнявши своє місце в якості провайдера фінансових сервісів, або ж декілька установ можуть об'єднати свої зусилля в рамках відкритих банківських платформ, додаючи свої продукти і послуги в об'єднані каталоги разом з іншими банками через систему API.

За допомогою реферальної платформи банк має можливість перенаправити клієнтів, які отримали відмову з якихось причин, до інших

провайдерів вакансій продуктів та послуг.

Отже, постійні зміни у фінансовій і IT-галузі призводять до зростання складності цифрових екосистем, тому банкам необхідно навчитись правильно позиціонувати себе в них. Щоб створити успішну екосистему необхідно мати велику клієнтську базу, яка довіряє банку і зацікавлена в продуктах та отриманні послуг від його партнерів. Банк має бути готовим до впровадження стратегій IT-технологій та залишити традиційні методи ведення бізнесу на другому плані. Для створення екосистем необхідні великі інвестиції в розробку технологічних рішень, а оскільки з технічної точки зору екосистема включає в себе комплекс різних IT-рішень, веб-сервісів і мобільних застосувань, CRM, які пов'язані між собою, великою необхідністю виступає наявність єдиного стандарту для користувачів інтерфейсу.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

2.1 Лідери цифрового банківського ринку

Одну з головних ролей в світовій економіці займає міжнародний банківський бізнес, адже саме він дозволяє перейти до якісного функціонування фінансового ринку. Так як кон'юктура світових ринків робить банківську систему більш чутливою до глобальних фінансових кризових явищ, банківський бізнес виступає гарантом фінансової безпеки держави

З розвитком міжнародної торгівлі перед банками постало завдання освоєння зарубіжних ринків і проведення міжнародних операцій в різних валютах. Банки йшли за своїми клієнтами, бізнес яких розвивався і все більше набув міжнародного характеру. Одними з найбільш актуальних параметрів для порівняння банківських організацій є показник суми всіх активів та ринкова капіталізація. Сума всіх активів - загальна вартість усіх грошових об'єктів у власності компанії, а також грошового капіталу, який складається з власних коштів організації, грошей вкладників, міжбанківських кредитів і коштів,

отриманих від емісії облігацій [16].

Ринкова капіталізація - сукупна вартість компанії з урахуванням всіх її підрозділів і комерційних активів. Ринкова капіталізація компанії розраховується на основі біржової вартості її акцій [11]. На рис. 2.1 представлено рейтинг найбільших світових банків за сумарними показниками активів та ринкової капіталізації.

Як бачимо на даному рисунку, перше місце займає Промисловий і комерційний банк Китаю (ICBC), який входить до "Великої четвірки" фінансових установ Піднебесної та має під своїм контролем майже п'яту частину всієї банківської сфери в Китаї. В 2022 р. ICBC має в своїх активах 5866 млрд. дол. за останніми даними, а ринкова капіталізація становить 253,52 млрд дол.

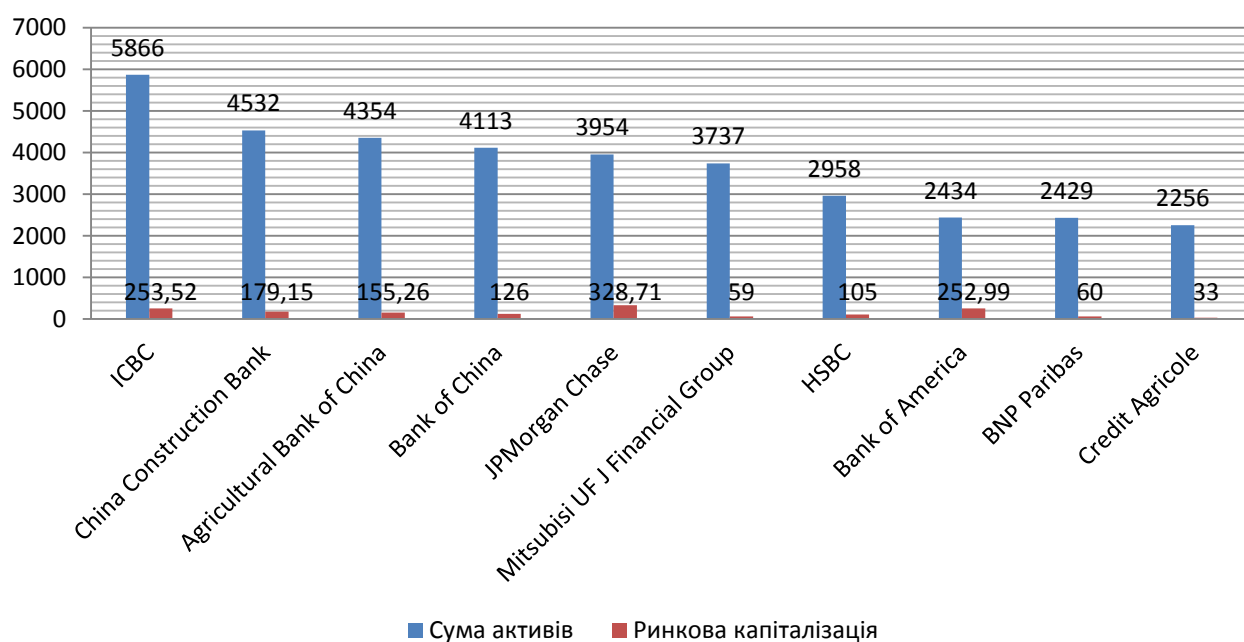

Рис.2.1 Топ-10 світових лідерів за активами та ринковою капіталізацією в 2022 р., млрд. дол.

Джерело: побудовано автором за даними [26]

Другий в рейтингу Китайський будівельний банк - був заснований в 1954

та має активи в розмірі 4532 млрд. дол., а ринкова капіталізація становить понад 179 млрд. дол. Наступним є Китайський сільськогосподарський Банк (АВОС) заснований в 1951 році. Сьогодні він впевнено закріпився в сфері комерційних фінансових організацій Китаю та світу.

Bank Of China - один з найстаріших і надійних в Китаї. Організований він в 1912 році і до цього дня залишається лідируючим в банківському секторі. Понад 70% компанії належать китайському уряду, а сам банк має відділення більш ніж в 20 країнах світу [25].

JPMorgan Chase - один з найбільш швидко і впливових конгломератів США в банківському секторі. Компанія була заснована в 2000 році в результаті об'єднання кількох найбільших банків і нині є одним з найбільших інвестиційних банків світу. На поточний момент в його активах зосереджено 3954 млрд дол., а ринкова капіталізація компанії становить 328,71 млрд дол., що робить її також однією з найдорожчих компаній в світі. Кредитна організація пропонує банківські послуги приватним та корпоративним клієнтам, управління активами та послуги з управління приватним капіталом [20].

Японська холдингова компанія MUFG має на своєму рахунку 3737 млрд. дол., що робить її найбільшим банком Японії з ринковою капіталізацією в 59 млрд. дол. Завдяки розширенню мережі відділень по всьому світу MUFG дозволяє обслуговувати клієнтів в 40 країнах світу. Компанія була заснована в 2005 році в ході злиття двох найбільших банків Японії.

HSBC — британський міжнародний комерційний банк зі штаб-квартирою у Лондоні, за ринковою капіталізацією є найбільшим у Європі та одним з найбільших у світі. Заснований у 1865 році в Гонконгу як «The Hongkong and Shanghai Bank» для супроводу торгових операцій між Європою і Китаєм, пізніше назва була змінена на «The Hongkong and Shanghai Banking Corporation» [20].

BOA є найбільшим банківським конгломератом США, який надає

великий спектр фінансових та банківських послуг по всій країні і за її межами. На балансі банку зосереджено активів на суму 2354 млрд дол., а ринкова капіталізація становить 287,3 млрд дол..

Європейський лідер в сфері фінансових, банківських і страхових послуг BNP Paribas був заснований в 1999 році. На поточний момент компанія має представництва по всьому світу і головні офіси в Женеві, Парижі та Лондоні. В активах цього банку знаходиться понад 2429 млрд дол.. при ринковій капіталізації в 60 млрд. дол.[26].

Замикає десятку лідерів у рейтингу найбільших банків світу Credit Agricole. Банк має на балансі активів на суму 2256 млрд дол., при ринковій капіталізації розміром 33 млрд.дол..

Одним з найскладніших завдань є відмова від минулого, щоб охопити майбутнє. Відповідаючи на нові вимоги конкуренції, правила, канали, технології, очікування клієнтів, виклики та можливості, банки повинні впроваджувати цифровий банкінг. Банки витрачають мільярди євро, оцифровуючи функції бек-офісу та обслуговування клієнтів, намагаючись скоротити витрати, збільшити продажі та залучити і утримати клієнтів. Проте не всі банки готові приймати та використовувати в своїх послугах цифровізацію [54].

Постійна цифрова трансформація фінансового сектору спонукає традиційні банки все більше сприймати нові цифрові інновації та мотивує стати одним із кращих цифрових банків. Розглянемо рейтинг ТОП-10 світових інноваційних та цифрових банків в табл. 2.1.

Світовим лідером у сфері цифрового банкінгу є іспанська банківська компанія Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (BBVA). BBVA запустила свій ринок у 2017 р. та була першою організацією відкритого банкінгу. Вона дозволяє клієнтам відкрити новий банківський рахунок дистанційно за допомогою свого смартфона всього за кілька хвилин та пропонує перелік API, які надають доступ до даних рахунків, карток, позик та сповіщень. Також

програма дозволяє підключатись до китайського Alipay, що дає змогу роздрібним торговцям приймати платежі від китайських споживачів. Кожного року BBVA проводить конкурс «Відкритий талант», де переможці стають партнерами з розробки нових продуктів та послуг.

Таблиця 2.1

ТОП-10 світових цифрових банків у 2022 р.

Позиція в рейтингу	Назва банку
1	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (BBVA)
2	DBS Bank
3	Royal Bank of Scotland Group (RBS Group)
4	UniCredit Group
5	Bank of America
6	Barclays
7	Hongkong and Shanghai Banking Corporation (HSBC)
8	Banco Santander
9	JPMorgan Chase
10	BNP Paribas

Джерело: складено автором за даними [56]

Цифрові операції банку складають 57% від його загальної кількості операцій, також у 2022 році банк зареєстрував 50% своїх клієнтів для мобільного банкінгу. Цифровий банкінг стимулює зростання бізнесу та кількість активних цифрових клієнтів BBVA налічує 4,6 млн. осіб, що на 8% більше, ніж 2018 році [3].

Наступним в рейтингу світових цифрових банків є DBS Bank. DBS – це один з найвідоміших цифрових банків у світі з улюбленим мобільним гаманцем Сінгапуру, унікальною соціальною мережею для малих та середніх підприємств, та найбільшою в світі платформою API для банківських технологій. Ця платформа має понад 150 окремих API. У Сінгапурі кількість реєстрацій клієнтів на мобільний додаток Digibank DBS Bank зросла на 216% в

2020 році, порівняно з 2019 р. [6].

Третє місце належить RBS Group. Протягом 2021 року RBS впровадила низку технологій для покращення досвіду роботи з клієнтами, серед яких [19]:

- Bankline - функція, яка дозволяє впорядковувати платежі, пропонує настроюванні інформаційні панелі та розширені функції навігації як для корпоративних, так і роздрібних банківських клієнтів;
- запровадження розмовних банкоматів, що дозволяє сліпим та клієнтам з поганим зором самотійно працювати з банкоматами;
- запровадження цифрових додатків для позик з посиленням захистом, які дають відповіді протягом 24 годин.

UniCreditGroup знаходиться на четвертому місці в рейтингу. Керівництво банку намагається створити "банк завтрашнього дня", внаслідок чого в січні 2019 року компанія створила консультативну раду з питань трансформації та інновацій. Рада планує покращити свою операційну модель внаслідок закриття філій, прийняття строгої структури та перегляду своїх продуктів та послуг, що надасть клієнтам доступ до операцій та послуг, які лідирують на банківському ринку [27].

Цифрова трансформація Bank of America дала багато захоплюючих рішень для потенційних клієнтів [1]. Eгіса – це фінансовий цифровий помічник, який виконав більше 50 млн. запитів клієнтів за свій перший рік роботи, цьому посприяли поступові оновлення можливостей для онлайн та мобільного банкінгу.

Британський універсальний банк Barclays вкладає значні кошти в інвестування технологічних можливостей та цифрових пропозицій. Його додаток для мобільного банкінгу Digital Eagles є найпопулярнішим у Великобританії та створює платіж під назвою Ping It, який за допомогою мобільного номера дозволяє переказувати кошти третім особам.

Один із найбільших банків Великої Британії Hongkong and Shanghai Banking Corporation (HSBC) об'єднує послугу глобальної інновації

платежів SWIFT зі своєю функцією HSBCnet Track Payments. Це дозволяє клієнтам входити в свій рахунок через біометричні параметри безпеки, такі як Face ID та відбитки пальців [15].

Іспанська фінансово-кредитна група Banco Santander вклала понад 20 млрд. євро в технології, які відчутно збільшили передумови її трансформації в Fintech. Завдяки цим інвестиціям банк розширив цифрову пропозицію для клієнтів багатьма способами, зокрема:

- впровадження Pago FX - міжнародної платіжної послуги на відкритому ринку;
- розширення дочірньої компанії Getnet в Бразилії, що дозволило удосконалити глобальну платформу торгових послуг, яка покращить міжнародну торгівлю для малого та середнього бізнесу.

JP Morgan Chase інвестувала понад 10,8 млрд.дол. в цифрові технології у 2021 р. та витратила близько 5 млрд.дол. на трансформацію свого мобільного додатку. Додаток постійно оновлюється, щоб відображати попит клієнтів на персоналізацію та простоту використання. JP Morgan Chase має партнерські відносини з іншими лідерами fintech, це дає змогу утримати його в сфері технологічних змін, також бере участь у дослідженні, інвестуванні та розробці технологій у таких областях, як API, Big Data, хмара та робототехніка [8].

Французький фінансовий конгломерат BNP Paribas є одним з домінуючих гравців на глобальному банківському ринку та надає широкий спектр продуктів, які задовольняють різноманітні потреби своєї клієнтської бази, як на вітчизняних так і на міжнародних банківських ринках. Компанія прагне надавати миттєві перекази з рахунку на рахунок для користувачів ЄС, тому за підтримки Token було розроблено сервіс швидкого ініціювання платежів BNP Paribas Instanea.

Отже, аналізуючи світовий ринок банківських послуг було визначено, що банки, які протягом певного періоду втримували свої позиції в рейтингу за

активами банків та капіталізацією ринку стали Промисловий і комерційний банк Китаю, Китайський будівельний банк та Bank of China, а лідерство рейтингу цифрових банків зайняла іспанська банківська компанія Banco Bilbao Vizcaya Argentaria.

Сьогодні світова банківська система має тенденцію змін у сфері банківського обслуговування, а саме перехід інноваційних фінансових технологій інтернет-банкінгу до віртуального простору. Наразі дані сервіси відомі під такими назвами як «необанк», «монобанк», «мобільний банк», «віртуальний банк», тощо.

Розвиток технологій призведе до збільшення кількості «необанків» в Україні, але найбільш успішним і креативним проектом сьогодні є Монобанк.

Моноbank – це онлайн сервіс, який забезпечує доступ до банківських послуг, хоча і розроблявся як концепція самостійного продукту, але в результаті був запусканий на базі “Універсал Банк”.

Розробниками проекту є менеджери, що у минулому були частиною нині націоналізованого Приватбанку, які запустили перший український необанк восени 2017 року разом із Universal Bank та загальними зусиллями при співпраці з командою Fintech Band. Раніше проводились тестування Монобанк Beta, які тривали трохи більше місяця і де було випущено 15 000 карток із загальним відкритим кредитним лімітом 279,3 млн грн., а 22 листопада 2017 року він офіційно розпочав провадити комерційну діяльність [46].

На даний час проект не має виданої НБУ банківської ліцензії, що дає право проводити розрахункові операції, приймати гроші на депозити або видавати позики відповідно до специфіки діяльності традиційного банку. Тобто, Монобанк – це просто портал в Інтернеті, що надає доступ до банківських послуг. UniversalBank є фінансовим партнером та виконує прямі операції. Інакше кажучи, підключившись до онлайн-сервісу, користувач фактично стає клієнтом UniversalBank. Але він не має прямого доступу до своїх послуг у відділеннях Universal, а проводить їх віддалено через сервіси

Монобанк. По суті, Монобанк пропонує своїм клієнтам можливість проводити розрахунки (перекази між картками, оплата за різні послуги та продукти (поповнення мобільного рахунку, комунальні та бюджетні платежі)) а також наявний кредитний ліміт, доступні депозити, а також є можливість повернення готівки за здійснені покупки та послуги розстрочки [46].

В додатку Б більш детально розглянемо розвиток та становлення необанку Монобанк та його продуктів.

Після запуску додатку почалась активна його розробка, з'явилися нові унікальні функції. Додаток Монобанку представлений у додатку В.

Порівнюючи Monobank зі світовими аналогами необанків можна сказати що український сервіс є достатньо конкурентоспроможним та має колосальний потенціал, оскільки має більші переваги ніж деякі британські необанки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Порівняльна характеристика необанків світу

	Monobank	Monzo Bank	Revolut Bank
Мобільний додаток	App Store, Google Pay	App Store, Google Pay	App Store, Google Pay
Обслуговування	Україна та весь світ	Великобританія та весь світ	Великобританія та весь світ
Клієнтська підтримка	24/7 чат, мобільний додаток та телефон	24/7 чат, мобільний додаток та телефон	24/7 чат, мобільний додаток та телефон
Кількість клієнтів	6 млн.	4,9 млн	12 млн.
Пільговий період	До 62 днів	До 30 днів	Відсутній
Кешбек	До 20%	-	До 0,1%
Відсоток на залишок	7%	0%	0%
Поповнення карти	0%	0%	0%
Зняття коштів	0,9%	0%	0%

Джерело: складено автором за даними [52,48, 47]

Як бачимо Monobank пропонує більший пільговий період за користування кредитними коштами (до 62 днів), тоді як британський сервіс Revolut Bank не надає такої можливості взагалі. За наявності власних коштів на картковому рахунку (більше 100 грн) нараховуються відсотки на залишок у розмірі 7%, що не є популярною послугою серед інших необанків, а також кожного місяця Monobank дозволяє обрати 2 категорії, за якими буде надаватись кешбек від 1% до 20%. Єдиним недоліком українського сервісу є комісія за заняття коштів в розмірі 0,9%.

Вважаємо за необхідність проаналізувати послуги в рамках користування Монобанком. Першою цікавою послугою додатку є «Shake to pay». Це технологія, завдяки якій якщо похитати телефон з відкритим додатком, то підключається пошук розташованих пристроїв поруч. Якщо людина поруч зробить те ж саме, то додатки, знайшовши один одного, активують функцію P2P-переводу між картками. Ця зручна функція дозволяє перевести кошти людині без диктування номеру картки та вводу [49].

Наступна послуга, яка функціонує та є достатньо популярною - «Покупка частинами». До її появи банк пропонував своїм клієнтам платну розстрочку, тобто, можна сказати, споживчий кредит під 1,9% в місяць. Нова послуга працювала без будь-яких відсотків та переплат. Єдиним мінусом було те, що «Покупкою частинами» можна було скористуватися лише в магазинах-партнерах Монобанк. Зараз їх нараховують близько 500 [49].

Цікавою новинкою мобільного банкінгу є розділ з нагородами, які клієнт отримує за певну кількість покупок в інтернеті або ж за кордоном і т. д. Даний рейтинг нагород за користування картою дозволяє виграти реальні призи. Наприклад, «Ігн картку», побутову техніку або взагалі автомобіль.

Влітку 2020 року Монобанк почав масово відкривати ФОП-рахунки. Адже приватні підприємці залишалися єдиною категорією користувачів, обділеною увагою його розробників [49].

Зараз Монобанк пропонує своїм клієнтам 5 видів карток: «Чорна картка»,

«Iron картка», «Platinum картка», «Біла картка», Дитяча картка. Приклад карток наведений в додатку В.

Користування «Чорною картою» дозволяє здійснювати прості перекази коштів, сплачувати комунальні платежі, мати просту виписку та налаштування під рукою. Процентна ставка – 3,1%; пільговий період до 62 днів, комісія за зняття власних коштів – 0,5%, комісія за зняття кредитних коштів – 4%. Річний відсоток на залишок – 5%. Ще картка має послугу кешбек, що може складати 20% [51].

«Iron картка» також створена на базі Mastercard World Elite та VISA Infinite. Цю картку створювали для VIP-клієнтів. Для власників цієї картки додаток має інший вигляд, але на цьому її унікальність майже закінчується. В усіх послугах вона нагадує картку Platinum. Відмінність полягає у вигідніших тарифах накопичення миль (20 миль за 1000 грн), можливості робити безкоштовні Covid-тести в Борисполі в день вильоту та прильоту 1 раз на добу, 15% знижки на сервіс My Duty Free в Києві, Одесі та Борисполі, Fast Line є безлімітним. Відсоток на залишок становить 5% річних, кешбек – 20% [51].

Особливістю «картки Platinum» є те, що вона створена на базі Mastercard World Elite і VISA Infinite для максимуму привілеїв та без жодних обмежень, наприклад: доступ до всіх бізнес-залів Mastercard в аеропортах 450 міст світу. Оформлення такої картки коштує 500 грн., а обслуговування 250 грн на місяць, відсоткова ставка – 2,9%; пільговий період до 62 днів, щомісячний платіж – 4% від суми; кешбек – 20%. Особливістю цієї карти є відсутність номеру [51].

«Біла картка» є дебетовою картою де відсутній кредитний ліміт. Ідеально підходить для отримання заробітної плати або ФОП-виплат, до того ж, присутнє безкоштовне поповнення картки, зняття зарплати та ФОП-виплат, а ось зняття інших коштів вже коштуватиме 0,5% від суми. На залишок особистих коштів нараховують 5% річних, а кешбек становить до 20% [51].

Дитяча картка розрахована на аудиторію від 6 до 14 років. Випуск картки, обслуговування та поповнення безкоштовне, 5% річних, кешбек - 20%

та зняття готівки 0,5% від суми. Картка оснащена батьківським контролем, тобто хтось із батьків має доступ до виписки, та контроль лімітів по зняттю коштів, переказам, поповненню іншими особами, купівлі в інтернет-іграх, ліміт на витрати в кафе. Є можливість змінювати тему на жовтий колір в додатку та отримувати бонуси у вигляді іграшок з логотипом банку – котом [51].

Отже, Монобанк охоплює широку аудиторію суспільства та має в своєму переліку картки для дітей. Кожна картка має свої привілеї та плюси, а цікаві новинки роблять цей продукт більш цікавим та конкурентоспроможним. За даними статистики банку найстаршому користувачеві послуг банку – 99 років, а найактивніша аудиторія це молодь від 23 років. Обслуговування клієнтів Монобанк здійснює за допомогою мобільного додатку Монобанк та платіжної карти, а операції здійснюються в онлайн-режимі 24/7.

2.2 Аналіз основних цифрових послуг банків в Україні

Цифрова економіка не дозволяє банківській сфері стояти на одному місці. Прогресом банківського сектору на сьогоднішній день є незліченна кількість додатків, інтерфейсів програмування додатків та штучний інтелект.

Сьогодні дистанційне банківське обслуговування в Україні надають багато фінансових установ. До найуспішніших і технологічно забезпечених учасників банківського ринку відносять інтернет-сервіси ПриватБанку, Ощадбанку, АльфаБанку, Монобанку, ПУМБ та Райффайзен Банку Аваль.

Популярність онлайн-розрахунків у країні постійно зростає. За результатами дослідження консалтингової компанії McKinsey & Company понад 40% розрахунків в Україні здійснюється за допомогою комп'ютерів і гаджетів, тоді як у Польщі через цифрові канали проходить близько 96% роздрібних платежів і переказів коштів.

Найбільше інтернет-банкінгом користуються люди віком 25–34 роки, серед них активних користувачів – 43%. У решті вікових категорій їхня частка

не перевищує 22% [32]. Ринок найбільш популярних видів електронного банкінгу, таких як мобільний та Інтернет-банкінг, в Україні стрімко зростає і вже перейшов за позначку в 100 млрд. грн. на рік [31]. Загальну характеристику ринку електронного банкінгу представлено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Характеристика розвитку електронного банкінгу в Україні

Тип характеристики	Приклад в Україні
Віковий діапазон	25–30 років, серед них активних юзерів – 43%
Гендерний розподіл користувачів	Чоловіки: 56,7% Жінки: 43,3%
Найбільш популярні види електронного банкінгу	Мобільний банкінг та Інтернет-банкінг
Рівень здійснення онлайн-платежів із використанням комп'ютерів та гаджетів	60% розрахунків
Рівень операційних витрат банку	4,5% від активів
Основні види банківських онлайн-продуктів	Перегляд виписок за рахунками; оформлення депозитів; погашення кредитів; обмін валют; переказ грошей; замовлення додаткової пластикової картки; поповнення мобільного телефону; здійснення різних видів платежів; купівля білетів; оформлення страхового полісу
Цінові параметри підключення та обслуговування онлайн-сервісів	У 92,5% банків є безкоштовним

Джерело: складено автором за даними [24]

Обсяги транзакцій інтернет платежів швидко зростають, особливо на ринках в Азії (зростання на 67%), а СЕМЕА: Центральна Європа, Близький Схід та Африка (зростання на 19%). В 2020 р. у світі було здійснено 1046 млрд інтернет операцій, що прирівнюється до скла деного річного темпу зростання у 14%. Дебетові картки були найбільш швидко зростаючим безготівковим платіжним інструментом: транзакції зросли на 17% у 2020 році, випередивши кредитні картки (11%) та кредитні перекази (10%) [30].

Банківська система під впливом розвитку Інтернет-продуктів дуже змінилася за останні роки. Нові банківські послуги, Інтернет-додатки призвели до виникнення зовсім нових видів банків, так званих, необанків.

Необанк – це інноваційний банк, доступ до якого здійснюється за допомогою мобільних додатків через Інтернет платформи. Згідно із ст. 47 ЗУ «Про банки і банківську діяльність»[37] і ст. 14 ЗУ «Про платіжні системи та переказ грошей» [38] процедура відкриття і ведення поточних рахунків доступна лише класичним банкам. Тому віртуальні банки повинні співпрацювати з існуючими комерційними банками і здійснювати свою діяльність на підставі їх ліцензії.

В онлайн-банків немає витрат, які пов'язані з традиційними звичайними установами, тому вони передають цю економію клієнтам у вигляді нижчих комісій, вищих ставок та вдосконалених цифрових банківських продуктів. Але все ж таки онлайн-банки також конкурують між собою, тому деякі з них пропонують кращі продукти та можливості, ніж інші.

На сьогодні в світі нараховується близько 300 необанків, що стосується України, то зараз функціонують 6 віртуальних банків: Monobank, Izibank, Sportbank, O.Bank, Neobank, Todobank. Характеристику кожного з банків можемо побачити в табл.2.4.

Таблиця 2.4

Віртуальні банки України

Назва	Характеристика
Monobank	Перший в Україні необанк. Діє на банківській ліцензії Універсал Банку, що входить до групи ТАС
Izibank	Працює на платформі АТ ТАСКОМБАНК
Sportbank	Спільний проект ІТ-компанії Dyvotech і компанії N1. Здійснює діяльність на базі ліцензії Оксі Банку.
O.Bank	Проект Idea Bank, працює на підставі його ліцензій.
Neobank	Стартап від Concord Bank
Todobank	Стартап став продовженням мобільного за стосунку «Megabank Online» від Мегабанку і працює на його ліцензії

Джерело: складено автором за даними [57]

Сьогодні ми спостерігаємо високі темпи зміни форм безготівкових розрахунків, що в першу чергу стосується зміни пластикових банківських карт. Саме дебетові та кредитні карти найчастіше використовуються для безготівкової оплати в усьому світі. Банківські карти мають чимало переваг, зокрема безпечні платежі, використання чипів та системи PayPass. Однією з найбільших переваг нових банківських карт є те, що вони розроблені для здійснення інших типів цифрових платежів. Наприклад, користувач має змогу зберігати інформацію про свою карту в мобільних гаманцях або додатках для цифрових платежів в своєму смартфоні, щоб швидко здійснювати безготівкові платежі. Більш того, за допомогою банківських карт можна здійснювати онлайн-покупки, оплату через PoS-термінали, онлайн-транзакції.

В умовах війни заради безпеки українці надають перевагу безготівковим операціям із платіжними картками, тому доцільно проаналізувати розподіл за їхніми видами на рис.2.2.

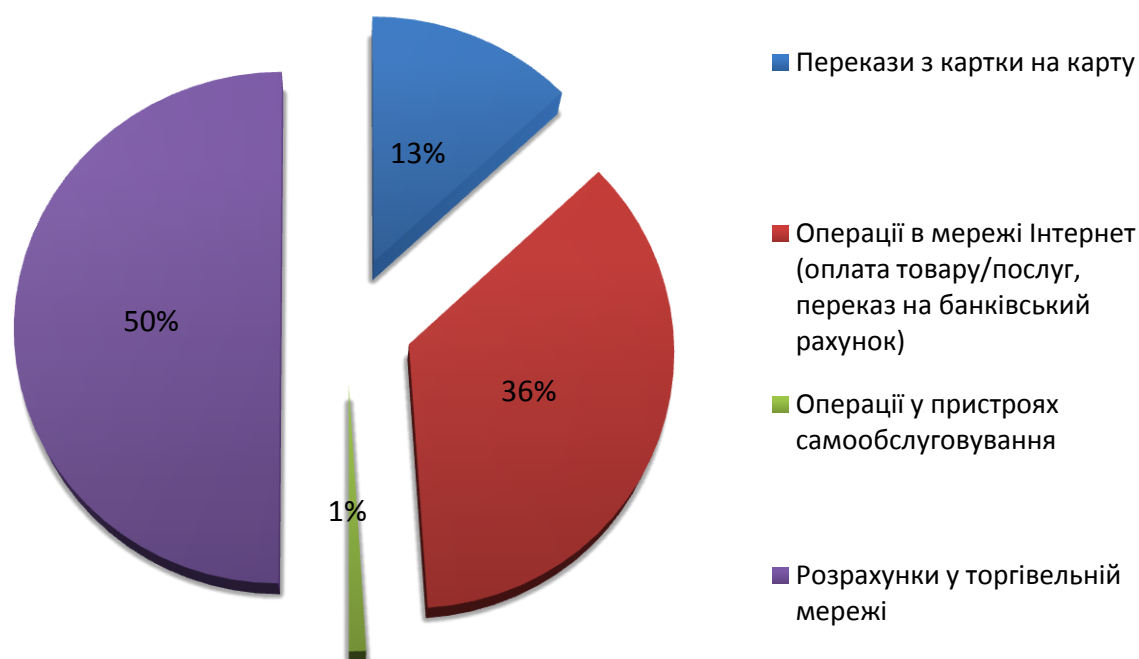

Рис.2.2 Структура безготівкових операцій за 2022 р.

Джерело: побудовано автором за даними [50]

Як показує структура безготівкових операцій, відсоток інтернет-банкінгу за 2022 рік складає 36% від всіх безготівкових операцій по картці, тоді як розрахунки у торгівельних мережах займає половину всіх операцій, тобто 50%. Відсоток операцій у пристроях самообслуговування склав лише 1% від всіх операцій, причиною такого показника є заміна банківських терміналів онлайн додатками, де можна швидко та зручно виконувати безліч операцій.

Сьогодні в Україні більше чверті активних платіжних карток – це безконтактні та токенизовані картки (26,5%, або 11,2 млн. шт.), які були створені в результаті заміни реквізитів платіжних карток на унікальні цифрові ідентифікатори, що використовуються для здійснення операцій із застосуванням гаджетів із функцією NFC (зокрема, через платіжні сервіси Apple Pay, Google Pay, Garmin Pay).

За допомогою технології NFC (Near Field Communication) можна здійснювати комунікацію та обмін даними між пристроями, які знаходяться на коротких відстанях, а оплата за товари та послуги відбувається безконтактно.

Застосування технології NFC на ринку платіжних карток у світі постійно зростає і, відповідно до прогнозів, зростатиме і у наступні роки (рис. 2.3).

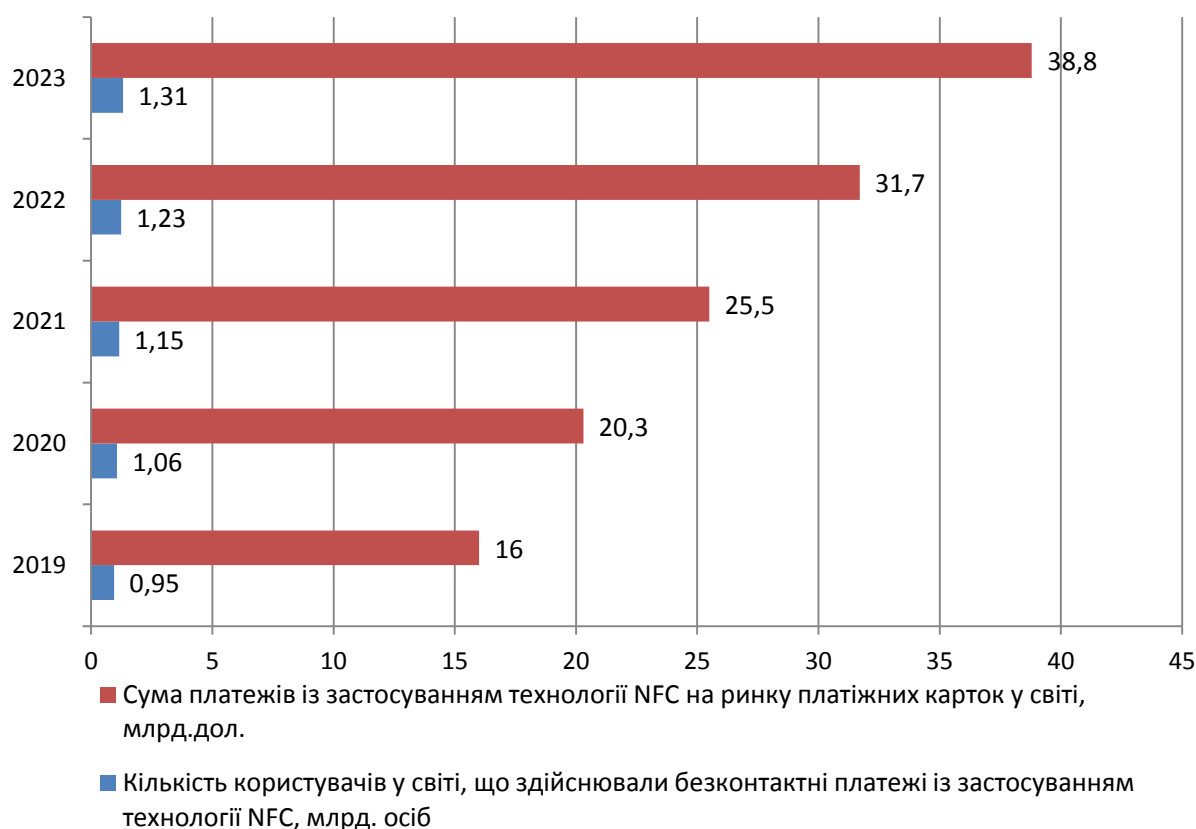

Рис.2.3 Кількість платежів та користувачів, що здійснюють безконтактні платежі із застосуванням технології NFC

Джерело: побудовано автором за даними [13]

Даний рисунок показує, що у 2019 р. сума платежів із застосуванням технології NFC на ринку платіжних карток у світі становила 16 млрд. дол., то відповідно за прогнозами у 2023 р. сума збільшиться більш ніж у три рази та дорівнюватиме 38,8 млрд.дол.

Завдяки популярності безконтактних та токенизованих карток в 2021 р. чверть безготівкових операцій за сумою та за кількістю здійснювалися в торговельних POS-терміналах із фізичним зчитуванням даних із носія картки, тоді як решта операцій (73,5%) – це безконтактні операції (із безконтактною картокою або за допомогою смартфонів та інших гаджетів).

Можемо зробити висновок, що процес цифровізації достатньо видозмінив банківську систему. Банкам надані нові можливості для розміщення клієнта в центрі процесу розвитку інформації. Проте, банки досить швидко адаптувалися до нової економіки цифрових послуг, базою яких є мобільні додатки, інтерфейси програмування та штучний інтелект. На сьогоднішній день більшість інвестицій банків направлені на розвиток технологій аби «йти в ногу з часом» та задовольняти потреби клієнтів.

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ЦИФРОВІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

Цифровізація дуже відчутно впливає на діяльність традиційної банківської системи і змушує гравців банківського ринку пристосовуватись до нових реалій. Скористатись повним спектром банківських продуктів можна за допомогою гаджетів та доступу до мережі Інтернет не виходячи з дому. Сучасні вимоги ринку та клієнтів роблять розвиток системи дистанційного обслуговування найбільш пріоритетним напрямком розвитку цифрових банківських технологій.

Існують навіть прогнози від компанії KPMG, згідно з яким до 2030 року всі банки стануть для клієнтів невидимими і сховаються в електронному вигляді під видом сервісів, особистих помічників і всіляких додатків. І основними змінами у банківській індустрії до 2030 року стануть, за висновками експертів KPMG Global у рамках підготовки звіту «Майбутнє цифрового банкінгу», персоналізація з використанням штучного інтелекту, а взаємодія з клієнтами здійснюватиметься за допомогою голосових помічників та біометрії. Банки створять цифрові платформи, через які будуть пропонувати клієнтам різноманітні сервіси сторонніх провайдерів. Значну роль відіграватиме питання впевненості користувачів у захищеності їхніх даних та їх цільового використання, системи кібербезпеки використовуватимуть для захисту даних штучний інтелект [42].

Слід зазначити, що впровадження цифрових технологій в банківську діяльність має не тільки переваги, а й низку недоліків, зокрема:

- Низький рівень фінансової грамотності населення. Швидкий перехід до цифрового формату супроводжує появу нових фінансових продуктів та послуг, до яких великий відсоток населення зовсім не підготовлене. Низький рівень фінансової грамотності в результаті призводить до нерациональних витрат коштів і як наслідок, виникають боргові зобов'язання перед банківською установою, неефективність інвестування

коштів та формування пенсійних заощаджень. Для підвищення фінансової грамотності населення Національний банк України в 2019 році розробив «Стратегію фінансової грамотності України».

– Інформаційна безпека та проблема кіберзлочинів. Наслідком процесу цифровізації є поява віртуального простору, який містить найрізноманітнішу зашифровану інформацію про членів суспільства, в тому числі й особисті дані клієнтів банківських установ. Така інформація є досить цінною для хакерів, тому кількість кіберзлочинів безпосередньо залежить від розвитку цифрової економіки. Для вирішення цієї проблеми необхідно своєчасно оновлювати банківські системи захисту, залучати компетентних фахівців в області інформаційної безпеки, а також навчати персонал сучасним методам і прийомам роботи в цифрових системах враховуючи ризики порушення інформаційної безпеки.

– Скорочення кількості робочих місць. З появою безготівкових платежів та банківських операцій, які можна провести в інтернет-банкінгу, потреби у відвідуванні банківських відділень не залишилось, а це призвело до зниження робочих місць для кваліфікованих фахівців.

– Висока конкуренція між банками та FinTech-компаніями. Завдяки процесу оцифрування даних виникли FinTech (Financial technology) компанії, які створюють інновації. Вони випускають таку продукцію як платежі, персональне кредитування, страхування, а також фінансові консультації, які вважаються частиною комплексного банківського обслуговування. Як бачимо, FinTech-компанії виступають конкурентами банку. На відмінну від банківських установ FinTech-компанії звільнені від великої частини правових обмежень, тому вони займають лідируючі позиції [40].

Для вирішення вище перелічених проблем цифровізації банківської діяльності потрібно зосередитись на деяких функціонуючих компонентах, а саме:

- впровадити ефективну цифрову інфраструктуру, яка дозволить

забезпечити нову якість та покриття Інтернетом території країни;

- вдосконалити існуючу систему віддаленої ідентифікації та захист персональних даних клієнтів;
- відповідне цифрове законодавство, яке має визначити цифрові права громадян, визначити принципи цифровізації, забезпечити вжиття плану заходів щодо усунення законодавчих, інституційних, податкових бар'єрів та стимулювання цифровізації банківської сфери [42];
- для зниження витрат банку та підвищення якості послуг частіше використовувати штучний інтелект.

Україні ще є над чим працювати аби йти «нога в ногу» з сучасною цифровою економікою та реалізувати повністю свій потенціал. Можна передбачити швидкий банківський розвиток у таких напрямках та сегментах:

- Упровадження пластикових карт PREPAID. Це віртуальна карта, для оформлення якої не потрібно звертатись до відділення банку, показувати паспорт та ідентифікаційний номер. Для її отримання необхідно мати мобільний телефон та доступ до чат-боту.
- Розроблення й впровадження Mobile Wallet для Android і IOS з комплексним функціоналом. Потрібно використовувати технології BPS і NFC, в іншому разі фінтех-компанії та гіганти мобільного зв'язку будуть на кілька кроків вперед від банківського сектору. Саме той банк, який зможе першим запровадити справжній мобільний “гаманець”, здатний захопити ключову частину масового роздрібного сегмента [44].
- Розроблення і впровадження системи дистанційного відділення. Здатність обслуговувати як фізичних так і юридичних осіб за допомогою системи цифрового підпису.
- Створення та впровадження цифрових валют. Використання технології блокчейн сьогодні стало реальністю, а її застосування в банківській системі пов'язаний з можливістю покращення передачі інформації.

З активним розвитком цифрових технологій та хвилями інновацій в фінансовій сфері традиційне банківське середовище стрімко змінюється. Цифровізація банківського середовища трансформує роль банків та його IT-інфраструктури - від функції гаранта до регулятора фінансових операцій. Якщо у традиційній моделі банківських послуг банк виступає гарантом проведених операцій та кінцевий клієнт завжди взаємодіє з банком, то технології розподілених реєстрів змінюють модель взаємодії, зокрема нівелюється потреба в центральному гаранті та забезпечується пряма взаємодія між клієнтами. Нові технології в банківській діяльності забезпечують високий рівень безпеки та надійності при обміні даними, інформацією і грошима, тому передові банки працюють над адаптацією децентралізованих реєстрів в роботі з активами та інтеграцією FinTech в свої бізнес-процеси [33, с.12].

Отже, інтеграція банківського сектору в цифрову економіку є неминучим наслідком розвитку і вимог ринку. Незважаючи на всі переваги процесу цифровізації існує низка проблеми для вирішення яких потрібно здійснити ряд заходів, які в першу чергу, вплинуть на економічний розвиток суспільства.

Головним напрямом успішної цифровізації банківського сектору є співпраця та створення і реалізація спільних проектів з ринком фінансових технологій. Події, які відбуваються в світі останні декілька років, це пандемія коронавірусу, яка розпочалась в 2020 р. та військовий конфлікт на території України з російською федерацією значно прискорили процеси цифровізації, адже відсоток користувачів цифровими каналами значно зріс в порівнянні з минулими роками. Тому в першу чергу сферою інвестування в банківському бізнесі мають стати фінансові технології, які будуть спрямовані на якісне обслуговування клієнтської бази враховуючи ризики, які пов'язані з шахрайськими діями та кібербезпекою.

Open Banking, або відкритий банкінг, з'явився саме з метою надання

повного контролю клієнтам над своїми даними дозволяючи отримувати доступ до різноманітних фінансових та банківських продуктів онлайн.

Багато країн вже адаптували або сам стандарт Open-банкінг, або його модифікації (приміром PSD2). Згідно з дослідженнями Juniper Research, загальна кількість користувачів open-банкінгу (відкритого банкінгу) в світі склала 18 млн, а до кінця 2021 р. досягне вже 40 млн. В свою чергу, дослідження Finastra виявило, що серед 774 опитаних банків по всьому світу 86% хочуть використати API в рамках open-банкінгу в найближчі 12 місяців [18].

Open banking – це банківська практика, при якій пропонується відкритий доступ до банківських послуг, транзакцій та інших фінансових даних. По суті, це означає відкриття інтерфейсів банку, а в цілісному контексті – партнерське, мережеве співробітництво учасників екосистем. Тенденція до відкритого банкінгу спонукає банки надавати третім особам (FinTechкомпаніям, маркетплейсам, e-commerce, IT-компаніям, інформаційним платформам, іншим банкам) доступ до даних про клієнтів і транзакції через відповідні інтерфейси (API, Application Programming Interface). Використовуючи ці дані, компанії можуть надавати клієнту нові фінтех-продукти та сервіси, формувати для нього персональні вигідні пропозиції. І, навпаки, банки можуть інтегрувати сторонніх постачальників в свій асортимент продуктів («front end») через API і пропонувати своїм клієнтам додаткові послуги. Отож, до класичних сторін – банку і клієнта – в екосистему додаються нові учасники, такі як Third Party Provider (TPP), який є авторизованим постачальником послуг, який використовує інтерфейси ASPSP, розроблені відповідно до вимог PSD2, для доступу до рахунків клієнта, в цілях надання інформаційних послуг, ініціації платежів і (чи) перевірки наявності доступних коштів на рахунку [35, с.112].

Фундаментом для впровадження в Україні відкритого банкінгу стало прийняття парламентом Закону України «Про платіжні послуги», який

набрав чинності з 22 липня 2022 року [53].

Першими кроками до open-банкінгу в Україні є формування у 2018 р. маркетплейсу Let'sPartner, який дозволяє здійснювати обмін інформацією між банками, бізнесом, стартапами, фінтех-компаніями. Серед банківських установ, які взаємодіють в межах даного маркетплейсу, – Альфа-Банк, Укрсоцбанк [59]. НБУ вже почав співпрацю з учасниками українського платіжного ринку в напрямку розробки єдиних стандартів відкритих API та планує, що open banking запрацює в Україні вже у 2023 році [45].

Проаналізуємо слабкі та сильні сторони банку, а також можливості та ризики в контексті відкритого банкінгу за допомогою SWOT-аналізу (рис.3.1).

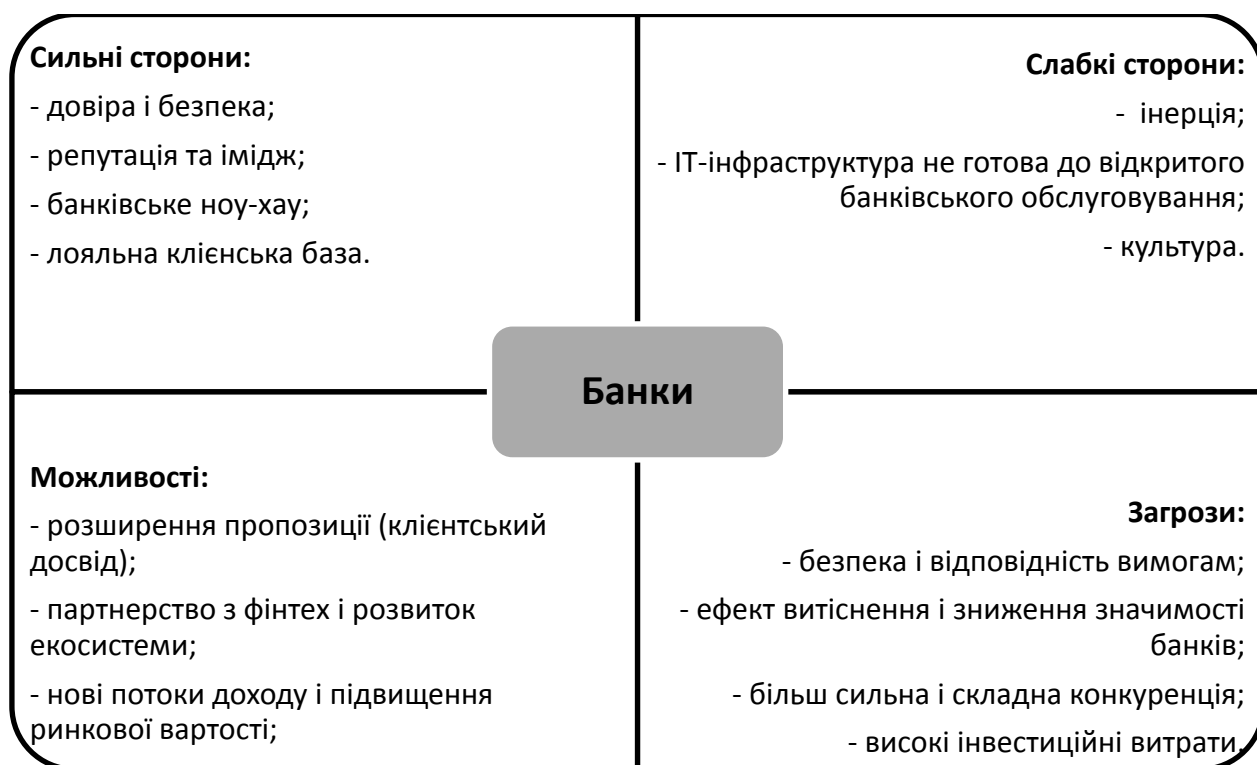

Рис.3.1. SWOT-аналіз в контексті Open banking

Джерело: побудовано автором за даними [14, 22]

Даний продукт має переваги як для банків, так і для клієнтів. Клієнти з легкістю можуть проводити аналіз та управляти своїми фінансами через мобільні додатки, де зібрана вся інформація про транзакції, рахунки та

комісії. Через конкурентоспроможність різних фінансових сервісів банки знижують комісії на свої послуги, що приваблює клієнтів ще більше користуватись відкритим банкінгом. В свою чергу банк отримує вигоду в тому, що може покращити показники залучення й утримання клієнтів та збільшити перелік додаткових сервісів, що значно підвищить його продажі.

Не зважаючи на можливості та переваги Open банкінгу, які приваблюють клієнтів своєю простотою у використанні, все ж таки деякі банки визначають певні ризики у користуванні. Для клієнтів існує ризик розголошення конфіденційної інформації, внаслідок чого можна легко стати жертвою шахрайських дій. В свою чергу банки мають більші витрати на реалізацію та обслуговування відкритих API та втрату доходів внаслідок зростання конкуренції, а з появою кібератак зростає ймовірність розкрадання грошових коштів.

Банкам, які хочуть скористатися можливостями відкритого банкінгу, необхідно здійснювати напрацювання в сфері стратегії, технологій (управління даними) і розвитку екосистеми. Тобто їхня бізнес-модель має бути відкритою для сторонніх провайдерів і пропонувати клієнтам найбільш ідеальний клієнтський досвід. Підключення інших компаній, таких як фінтех, страхові компанії, постачальники платіжних послуг або компанії з інших секторів, може привнести додаткову цінність в цю систему. Багато банківських установ, особливо в Європі, вже деякий час працюють з API і використовують кооперації в рамках відкритого банкінгу [5].

Отже, Open banking має великий потенціал в українському банківському бізнесі і щоб втриматись в умовах конкуренції вітчизняним банкам слід враховувати SWOT-аналіз та зосередитись на своїх сильних сторонах. Необхідно враховувати потреби кожного клієнта, розширювати спектр пропозицій та створювати екосистему. Так як впровадження відкритого банкінгу в Україні перебуває на початковій стадії, то рекомендуємо слідкувати за розвитком подій в країнах ЄС, які ввели PSD2,

та використовувати їх досвід на своїй практиці.

Розвиток “хмарних” технологій, високошвидкісного інтернету, системи аналізу даних користувача, штучного інтелекту, цифрових віртуальних помічників і голосової ідентифікації, розроблення принципово нових інструментів та методів залучення фінансування під проекти інноваційного характеру без географічної й територіальної прив’язки – це далеко не повний перелік інноваційних змін внутрішнього середовища фінансового сектору при входженні в цифрову економіку[60].

Одним з головних елементів цифровізації економіки є штучний інтелект. Саме він дозволяє здійснювати комунікацію з клієнтами, приймати управлінські рішення та автоматизувати основні операції без впливу людського фактору, що поліпшує якість та швидкість роботи.

Технології штучного інтелекту покликані зробити життя людини простим і якісним. Мінімум контактів з державними установами, отримання довідок та документів кількома натисканнями, повсюдна доступність державних послуг. Вони стають дедалі популярнішими в усьому світі та почали проникати в кожную сферу життя – від продовольчої до оборонної.

У сучасному розумінні термін «штучний інтелект» – це науковий напрям, в рамках якого ставляться і розв’язуються завдання апаратного і програмного моделювання тих видів людської діяльності, які традиційно вважаються інтелектуальними, тобто потребують певних розумових зусиль. У Державному стандарті України ДСТУ 2938-94 («Системи оброблення інформації») штучний інтелект визначається як «здатність систем оброблення даних виконувати функції, що асоціюються з інтелектом людини – логічне мислення, навчання та самовдосконалення» [41, с.105]. Основні складові штучного інтелекту можемо розглянути на рис. 3.2.

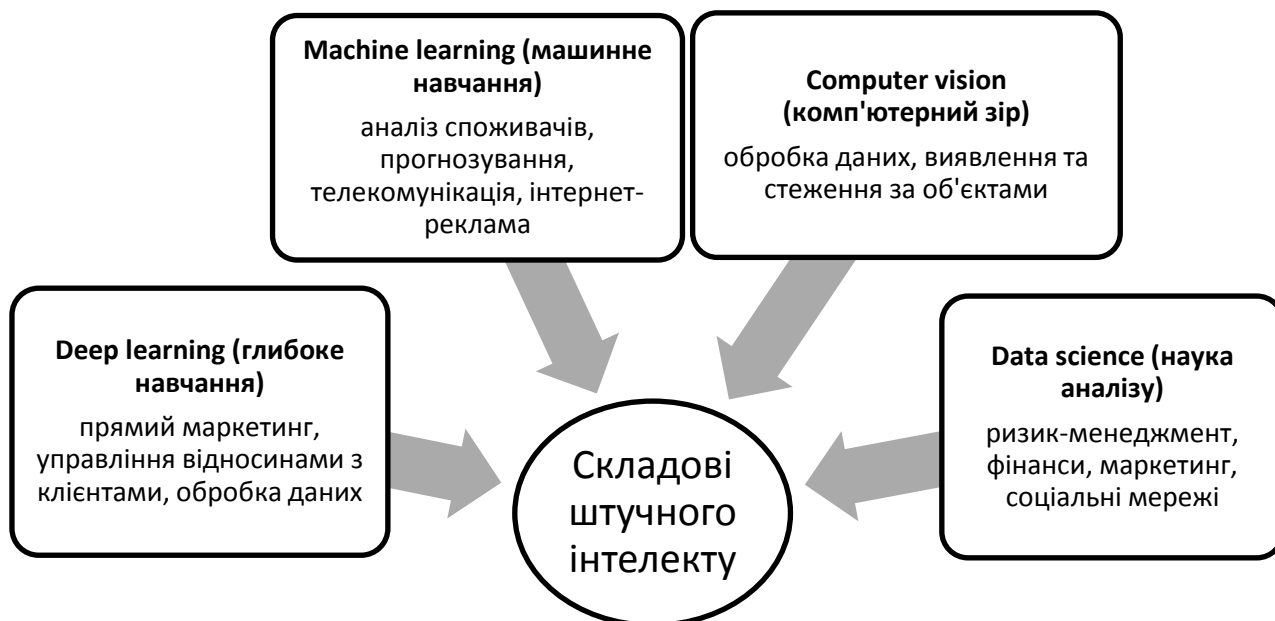

Рис.3.2. Складові елементи штучного інтелекту

Джерело: побудовано автором за даними [60]

Штучний інтелект здатний поліпшувати якість виконання будь-якої роботи та швидкість у таких напрямках як комунікація з клієнтською базою, автоматизація основних операцій та ризик-менеджмент.

У банківській сфері технологій штучного інтелекту використовують у таких напрямках, як управління ризиками та прогнозування. Останні декілька років значного поширення набуло впровадження чат-ботів у мобільних банківських додатках аби прискорити роботу з клієнтами. Для забезпечення інформаційної безпеки використовують технології протидії з шахрайством, аналізу і попередження загроз внаслідок створення спеціальних баз даних. Тоді як прийняття рішень стосовно надання кредиту в деяких випадках прийматися комп'ютеризовано на основі обробки даних клієнтів.

Спілкування з клієнтами є найбільш пріоритетним напрямом, що швидко розвивається. Це можна пояснити, по-перше, як здатність банку залишатися клієнтоорієнтованим (здатність залучати нових клієнтів і утримувати тих користувачів, які вже користуються послугами даного банку) і, по-друге, комп'ютерні технології дозволяють здійснювати свою роботу з меншими

затримками, ефективно і в будь-який час доби, у порівнянні з операторами. Практично у всіх банківських установах підключений такий продукт штучного інтелекту, як чат-бот. Дана програма дозволяє забезпечити цілодобовий доступ до банку з максимально швидкою реакцією, що, безсумнівно, важливо для клієнта. Чат-бот, свого роду, виступає як універсальний працівник, який не має конкурентів [29].

Окрім підтримки постійного зв'язку з клієнтами штучний інтелект може пропонувати нові послуги і банківські продукти, а також нагадувати про необхідність проведення регулярного платежу або ж інших операцій. Така багатофункціональність чат-ботів з легкістю може замінити співробітників call-центру і працівників маркетингового відділу. Внаслідок автоматизації основних операцій виникає зменшення витрат на оплату праці, що є великою перевагою для банків.

Крім того, що штучний інтелект значно полегшує процес комунікації та підвищує продуктивність, безліч банківських установ націлені на іншу функцію, здійснювану за допомогою технологій, а саме – мінімізація ризиків. Штучний інтелект дозволяє розпізнавати схеми, які використовують зловмисники, навіть найбільш нестереотипні. Коли штучний інтелект обробляє інформацію, він виявляє ознаки, які можуть вказувати на спробу шахрайства. Також технології дозволяють визначити спроби відмивання грошей, які отримані нелегальним шляхом. Комп'ютерні машини як основний інструмент ризик-менеджменту, постійно використовуються в банківському секторі. Перш за все, орієнтація спрямована на запобігання злочинам у фінансовому секторі. Штучний інтелект дозволяє охопити більшу базу даних і простежити схеми, які недоступні для розуміння людини. І в цьому є безсумнівна перевага цифровізації [60].

Проте, незважаючи на низку переваг функціонування штучного інтелекту в банківському бізнесі, відношення до повного переходу на цифровізацію є скептичним та невиправданим. Тільки в взаємодії штучного інтелекту з

людиною можна отримати ефективність, а не в повній заміні людської праці на робототехніку, адже саме це призведе до скорочення робочих місць.

Банки, які використовують штучний інтелект і інші перспективні технології у фінансовій та операційній діяльності, збільшують щорічний прибуток на 80% швидше, ніж ті, які цього не роблять. Такий висновок зроблено в глобальному дослідженні *Emerging Technologies: The competitive edge for finance and operations* («Конкурентна перевага в управлінні фінансами та операціями»), проведеному Enterprise Strategy Group і Oracle. У ньому взяли участь 700 керівників фінансових і операційних функцій з 13 країн [10].

Отже, цифровізація економічного сектору потребує постійного удосконалення та використання технологій штучного інтелекту в банківській сфері. Країни, які достатньо інвестуватимуть в розвиток штучного інтелекту, вчасно відреагують на виклики сьогодення та однозначно зможуть втриматись в цій конкурентній боротьбі сучасних цифрових технологій. Таке масове поширення штучного інтелекту у всі сфери життя в майбутньому, перехід відповідальності за прийняття рішень від людей до машин піддає діяльність банківських організацій суттєвим бізнес-загрозам, але, одночасно, ці загрози можуть легко стати вигодами для банків від ефективного його впровадження.

ВИСНОВКИ

Отже, наше дослідження дозволяє зробити наступні висновки.

Вплив фінансових технологій призвів до появи банків нового покоління, таких як цифрові банки, digital banks, більшість з яких були орієнтовані на роздрібних клієнтів. Цифрові банки функціонують без фронт-офісів, тобто без відділень, а для надання послуг використовують мобільні додатки та сайти.

Список банківських послуг, які пропонують нові цифрові банки, схожий з послугами фінтех-компаній: рахункові операції, видача кредитів, інвестиції, робота з депозитами. Також цифрові банки починають використовувати і нові формати, які залежать від економічного і технологічного розвитку країни, діючої законодавчої бази і розвитку банківської системи.

Сучасні цифрові технології дають ряд переваг у діяльності банків, що полягають у миттєвому зарахуванні коштів на рахунках, скороченні собівартості проведення всіх видів банківських операцій, і для банку, і для клієнта, що зменшує ризики несплати платежів. З розвитком цифрових та інформаційних технологій значною мірою скорочується дистанція між виробником і споживачем банківських послуг, що істотно загострює міжбанківську конкуренцію, і навіть конкуренцію з глобальними технологічними компаніями.

Лідерами інноваційних та цифрових банків в 2022 р. визначено такі світові банківські установи: Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (BBVA), DBS Bank, Royal Bank of Scotland Group (RBS Group), UniCredit Group, Bank of America та інші.

Однією з інновацій в банківській сфері є технологія NFC – це функція, за допомогою якої можна здійснювати комунікацію та обмін даними між пристроями, які знаходяться на коротких відстанях, а оплата за товари та послуги відбувається безконтактно.

На сьогоднішній день система електронних платежів обслуговує 96% міжбанківських платежів, що є значним досягненням для України.

Як показує статистика, український банківський ринок у партнерстві з Fintech-компаніями активно впроваджує новітні продукти та програми у банківському секторі. Одним з перших повністю реалізованих стартапів у галузі «необанк» є проект Монобанк. Він є яскравим прикладом віртуального банку, який не асоціюється з його традиційним форматом, це просто портал в Інтернеті, що надає доступ до банківських послуг.

Процес цифровізації має не тільки позитивний вплив на банківську сферу, а й негативний, наприклад, кіберзлочини. Проте велика кількість українських банків надає перевагу в подоланні їх наслідків, а не інвестуванню коштів для засобів захисту даних та рахунків клієнтської бази. Більшість банків намагаються приховувати наявні кіберзлочини аби зберегти довіру своїх клієнтів.

Сьогодні менеджери провідних банків прагнуть перетворити банки в ІТ-компанії з особливою екосистемою, в якій торгівля, виробництво, послуги, фінанси та грошові розрахунки дуже тісно пов'язані. Взаємодія пристроїв та програмних додатків удосконалюється з кожним роком, а концепція Open Banking спрямована на забезпечення такого зв'язку з фінансовими сервісами. Open Banking — новий напрямок бізнесу на основі технології відкритих API, який дозволяє банкам підключати нові нефінансові сервіси, а компаніям-партнера надавати банківські послуги. Саме прийняття парламентом Закону України «Про платіжні послуги», який набрав чинності з 22 липня 2022 року, стало фундаментом для впровадження відкритого банкінгу в Україні.

Проаналізувавши світовий та український банківський ринок в умовах цифрової трансформації ми дійшли висновку, що сучасні потреби клієнтів в проведенні швидких та зручних фінансових операцій призводять до постійного розвитку та удосконалення мобільного та цифрового банкінгу, впровадження штучного інтелекту та технологій біометрії в обслуговуванні банку. Такі технології не загрожують вітчизняному банківському бізнесу, а

навпаки сприяють модернізації вітчизняного банківського середовища та збільшенню фінансових потоків, покращують бізнес-процеси та формують нове бачення сучасних потреб у обслуговуванні клієнтської бази.

До головних напрямків розвитку фінансових технологій у банківській сфері можемо віднести: подальший розвиток необанків та їх спрямованість на потреби клієнтів, збільшення обігу цифрових валют, створення фінансово-цифрових екосистем, розширення застосування біометричного розпізнавання клієнтів та штучного інтелекту. Ключовою перспективою є розширення екосистеми фінансових послуг внаслідок повної реалізації директиви PSD2 в Україні, щоб взаємодія фінансових регуляторів із фінтех-компаніями була більше налагоджена, та дозволила тестувати фінансові інновації, маючи високий рівень захисту прав споживачів і безпеку даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bank of America. URL:<https://www.bankofamerica.com>__ (дата звернення 02.09.2022)
2. Bank Rankings. Top Banksin the World.
URL:<https://accuity.com/resources/bank-rankings/> (дата звернення 10.07.2022).
3. BBVA. URL: <https://www.bbva.es/en/personas.html>__ (дата звернення 02.09.2022)
4. BNP Paribas ranked world's 7th most valuable banking brand by Brand Finance. URL:<https://group.bnpparibas/en/press-release/bnp-paribas-ranked-world-s-7th-valuable-banking-brand-brand-finance> (дата звернення 10.07.2022).
5. Brühl Volker, Krahn Jan Pieter. Eine Open Banking Plattform für Deutschland: Eine zukunftsorientierte Alternative zu einer Fusion Deutsche Bank/Commerzbank. 2019. URL: https://safefrankfurt.de/fileadmin/user_upload/editor_common/Policy_Center/SAFE_Policy_Letter_72.pdf (дата звернення: 26.10.2022).
6. DBS Stronger Together Fund. URL: <https://www.dbs.com.sg/index/default.page> (дата звернення 02.09.2022)
7. Dickerson James, Masood Samad, Skan Julian. The Future of Fintech and Banking: Digitally disrupted or reimagined? 12 r. URL: <http://www.fintechinnovationlablondon.co.uk/media/730274/AccentureThe-Future-of-Fintech-and-Banking-digitallydisrupted-or-reima-.pdf> (дата звернення 29.08.2022).
8. Digital banking: Top incumbent banks. URL:<https://www.verdict.co.uk/retail-banker-international/comments/digital-bankingtop-incumbent-banks/> (дата звернення 06.09.2022)
9. Digitale Ökosysteme – Verschlafen deutsche Banken die Positionierung? URL: <https://bankinghub.de/innovation-digital/digitale-oekosysteme> (дата звернення 08.07.2022)
10. Emerging Technologies: The Competitive Edge for Finance and

Operations. URL: <https://www.oracle.com/a/ocom/docs/dc/esg-research-oracle-emergingtech-0220.pdf> (дата звернення: 29.10.2022).

11. Featured:ESG Investing -The Global Phenomenon. URL:<https://www.greenwich.com> (дата звернення 29.08.2022).

12. Featuring 2018 Better World MBARanking and Top 30 Under 30 in Sustainability. URL: <http://www.corporateknights.com/magazine/> (дата звернення 10.07.2022)

13. Grand view research. URL: Availableat:https://www.researchandmarkets.com/s/grand-viewresearch?gclid=CjwKCAjw95D0BRBFEiwAcO1KDCXRaJIofAinEJRt3-5hNDXRWK74iuLa2H1fcnoYrKl4UfqEXoEx4hoCCaEQAvD_BwE (дата звернення 11.10.2022).

14. Hastenteufel J., Hagmann U. Banking 4.0 – Wo die Reise hingeht. IUBH Discussion Papers – Business & Management. 2020. № 5. URL: <https://d-nb.info/1208242539/34> (дата звернення: 12.10.2022).

15. Hong KongBusiness CorporateBank. URL:<https://asiabc.co/services/bank-account> (дата звернення 06.09.2022)

16. Leading banks in Europe 2017, by total assets. URL:<https://www.statista.com/statistics/383406/leading-europe-banks-by-total-assets/> (дата звернення 29.08.2022).

17. Lima F., Soares de Pinho P. Financial Desintermediation and the Measurement of Efficiency in Banking: the case of Portuguese Banks. European Financial Management Association 2008. Annual Meeting. URL: <http://www.efmaefm.org/0EFMAMEETINGS/EFMA%20ANNUAL%20MEETINGS/> (дата звернення 25.10.2022).

18. Open Banking Users to Double by 2021, as Consumers Seek Deeper Financial Insights. Juniper Research, available at: <https://www.juniperresearch.com/press/open-banking-users-to-double-by-2021-asconsumers> (дата звернення 25.10.2022).

19. RBS. URL: <https://www.rbs.com> (дата звернення 02.09.2022)
20. Registration document and annual financial report 2017. URL: https://invest.bnpparibas.com/sites/default/files/documents/ddr2017-gb-bnp_paribas-160317.pdf (дата звернення 30.08.2022)
21. Remaking the bank for an ecosystem world. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financialservices/our-insights/remaking-the-bank-for-an-ecosystem-world> (дата звернення 08.07.2022)
22. Schellinger J., Tokarski K.-O., Kissling-Näf I. Digital Business. Analysen und Handlungsfelder in der Praxis. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, 2021. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-658-32323-3.pdf> (дата звернення: 25.10.2022).
23. The Convention on Biological Diversity of 5 June 1992. URL: <https://www.cbd.int/doc/legal/cbden.pdf> (дата звернення 08.07.2022).
24. The Pulse of Fintech H1 2022. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2022/08/pulse-of-fintech-h1-22.pdf> (дата звернення 10.07.2022)
25. Third update of the 2017 Registration Document. URL: https://invest.bnpparibas.com/sites/default/files/documents/bnp_paribas_-third_upddate_to_the_2017_registration_document.pdf (дата звернення 29.08.2022)
26. Top 15 Largest Banks in the World 2022 by Total Assets. URL: <https://www.edudwar.com/largest-banks-in-the-world-2022-by-total-assets/> (дата звернення 29.08.2022)
27. UNICREDIT. URL: <https://ru.ukrsotsbank.com/ipunicredit/> (дата звернення 02.09.2022)
28. Zimmermann Hans-Dieter, The Financial Industry in the Digital Economy — Emerging Structures, World Markets Research Centre (ed.): Business Briefing: Global Banking & Financial Technology. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/10.1.1.23.1720-li bre.pdf>.
29. AI в банківській сфері: чат-боти, вибивання боргів і боротьба із

шахраями URL: <https://aiconference.com.ua/uk/news/ii-v-bankovskoy-sfere-chat-botivibivanie-dolgov-i-borba-s-moshennikami-96949> (дата звернення: 02.10.2022).

30. Банки уходят в сеть интернета. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/banki-uhodyat-v-set-interneta/viewer> (дата звернення 08.09.2022)

31. Банківське майбутнє в контексті стагнації економіки/ URL: <http://news.finance.ua/ua/news/-/340320/bankivskemajbutnye-vs-stagnatsiya-ekonomiky>. (дата звернення 06.09.2022)

32. Виговська Л. 100 млрд. грн. на рік. Ринок мобільного та інтернет-банкінгу б'є рекорди. URL: <http://biz.nv.ua/ukr/publications/100-mlrd-na-rik-rinokmobilnogota-internet-bankingu-v-ukrajini-b-je-rekordi-108675.html>. (дата звернення 06.09.2022)

33. Гулей А. І. Цифрова трансформація вітчизняного банківського середовища в умовах розвитку фінтех-екосистеми. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. С. 6–15

34. Добрынин А. П. Цифровая экономика – различные пути к эффективному применению технологий. *International Journal of Open Information Technologies*. 2016. С.27-32.

35. Довгань Ж.М. Open banking як тренд розвитку фінансових технологій. *Інноваційна економіка*. 2021. С.111-116

36. Дульська І. В. Пріоритети діджиталізації національної економіки. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2015. № 16. С. 34–40

37. ЗУ «Про банки і банківську діяльність» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення 11.10.2022).

38. ЗУ «Про платіжні системи та переказ грошей» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text> (дата звернення 11.10.2022).

39. Інноваційні банківські технології та сучасні форми грошей. URL: <http://stlnau.in.ua/metodychna/samoosvita/item/2018/kneu180405.pdf>

40. Кльоба Л.Г. Цифровізація – інноваційний напрям розвитку банків.

URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6741>.

41. Козлова О. В. Переваги експертних систем над традиційними системами штучного інтелекту. *Системи озброєння і військова техніка*. 2011. С. 104–106.

42. Комлев Н., Банковская система при переходе к цифровой экономике. URL: <https://tpprf.ru/ru/mobile/interaction/experts/comments/245746/> (дата звернення 18.10.2022)

43. Кузнєцова Л.В. Цифрова трансформація банківського бізнесу. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції/Кузнєцова Л.В. - м. Львів. 2018. С.67-69

44. Майбутнє цифрового банкінгу: основні банківські тренди до 2030 року. URL: <http://www.management.com.ua/tend/tend1148.html> (дата звернення 08.07.2022)

45. Нова якість платіжних послуг: Верховна Рада ухвалила сучасний закон про платіжні послуги / Національний банк України. 30.06.2021. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nova-yakist-platijnih-poslugverhovna-rada-uhvalila-suchasniy-zakon-pro-platijni-poslugi> (дата звернення: 25.10.2022)

46. О.В.Крухмаль. Розвиток банківського бізнесу в умовах цифрової економіки. *Ефективна економіка*. 2020. С.27-33

47. Офіційни сайт Monobank. URL <https://www.monobank.com.ua/> (дата звернення 11.10.2022).

48. Офіційни сайт Revolut. URL: <https://www.revolut.com/> (дата звернення 11.10.2022).

49. Офіційний сайт Finance.ua. URL: <https://new.finance.ua/ua/30-rokiv-nezalezhnosti/monobank> (дата звернення 18.10.2022)

50. Офіційний сайт Національного Банку України. URL: www.bank.gov.ua/. (дата звернення 10.07.2022)

51. Офіційний сайт Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/banks/stat/count/> (дата звернення 18.10.2022)

52. Офіційний сайт Monzo. URL: <https://monzo.com/> (дата звернення 11.10.2022).

53. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 29.10.2022).

54. Проблеми та перспективи розвитку цифрового банкінгу. URL: <http://khibs.ubs.edu.ua/wp-content/uploads/2019/04/Tishenko.pdf>. (дата звернення 02.09.2022)

55. Розвиток фінансового ринку України в умовах європейської інтеграції : проблеми та перспективи : монографія. Діса плюс. 2019. 370 с.

56. Top-10 Digital banks. URL: <https://www.fintechmagazine.com/top10/top-10-digital-banks-0> (дата звернення 02.09.2022)

57. Українські необанки: ключові гравці й потенційні ніші для розвитку. *Електронна комерція та логістика*. 2021. URL: <https://elnews.com.ua/uk/ukrayinski-neobanky-klyuchovi-gravczi-j-potenczijni-nishidlya-rozvytku/>. (дата звернення 18.10.2022).

58. Цифровая трансформация банковской системы в условиях становления и развития цифровой экономики. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/124953/08Stepanenko.pdf>

59. Шкодін І. Цифрова трансформація глобального банківництва: проблеми і перспективи. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2019. С. 45- 51.

60. Як штучний інтелект змінює індустрію фінансових послуг? URL: <https://worldvision.com.ua/ua/kak-finansovye-uchrezhdeniya-ispolzuut-ii-dlyapovysheniya-bezopasnosti-i-effektivnosti-biznesa/> (дата звернення: 02.10.2022).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1

**Інноваційні банківські продукти на вітчизняному ринку, які
пов'язані з використанням нових технологій**

Продукт	Визначення продукту
Інтернет-банкінг	це система, яка забезпечує дистанційний доступ до банківських продуктів і можливість здійснювати операції за рахунками через Інтернет з комп'ютера або портативного пристрою
«зона 24»	за допомогою цього продукту клієнти можуть скористатись перевагами цілодобового доступу до найнеобхідніших банківських послуг;
POS-термінали в торговельних мережах	установлення терміналів самообслуговування в мережах торгівлі
Електронний залишок (послуга «без монет»)	зарахування залишку менше ніж одна гривня на рахунок мобільного телефону клієнта або на електронний ваучер
Віртуальна картка	спеціальна банківська платіжна картка, яка має всі властивості звичайних пластикових карток, тільки без фізичного пластику, призначена для платежів як в інтернеті, так і для платежів в звичайних платіжних терміналах за допомогою технології безконтактної оплати NFC або за допомогою технології оплати Qr - кодом.

Продовження таблиці 1

Продукт	Визначення продукту
P2P (Peer-to-Peer) кредитування	P2P кредитування є фінансовим інструментом отримання в позику грошових коштів одного суб'єкта від іншого без залучення фінансового посередника. Однак платформою P2P кредитування може виступати й банк, про що свідчить успішна практика впровадження цієї послуги ПАТ КБ «ПриватБанк»
M-banking	Система, що забезпечує можливість доступу до банківських послуг із персонального комп'ютера або зі смартфона за допомогою мобільного застосунку через Інтернет
Цифровий безконтактний гаманець	Компанія «Mastercard» і ПАТ КБ «ПриватБанк» 2017 році презентували цифровий безконтактний гаманець на платформі Mastercard Enablement Digital Service (MDES) в Україні. Він дозволяє клієнтам банку швидко і безпечно розраховуватися в торговельних точках за допомогою смартфона на POS-терміналах, що підтримують технологію безконтактної оплати NFC.

Джерело: побудовано автором за даними [50, 47, 35]

Додаток Б*Таблиця 1***Процес розвитку цифрового сервісу «Монобанк»**

Рік	Події
2017	
Травень	Розробка цифрового банку
Жовтень	Опублікування тарифів та можливість бета-тестування додатку. Доступний кредитний ліміт, p2p-перекази, поповнення мобільного рахунку Інтернет, кешбеки.
Листопад	Вихід додатку із бета-тестування
2018	
2018	Робота платіжного сервісу Apple Pay
Листопад	Долучились валютні рахунки, розстрочка під 0% тощо.
2019	
Січень	Було залучено оригінальні звуки до ключових повідомлень
Лютий, березень	Можливість купувати валюту онлайн у додатку, SEPA перекази, Iron Bank, поповнення валютних карток через інші банки
Квітень	Розробка меню безпеки
Травень	Здатність займатися благодійністю за допомогою кешбеку, отримувати зарплату на картку Моно, поповнювати картку з картки PayPal, зміна депозитів (гнучкі строки, дострокове розірвання), об'єднання з Bank ID
Червень	Можливість зняти готівку на касах АЗС WOG, поява CVC2 – коду, видача карток Visa, зміна умов розстрочки
Серпень	До картки Iron Bank додається віртуальна Visa Infinite, партнерський кешбек, поповнення картки з карток Visa/Mastercard будь-якого банку на світовому рівні

Продовження таблиці 1

Вересень	Створення магазину мерча в меседжері Телеграм
Жовтень	Поява monobank platinum, підтримка Apple Business Chat, створення нового пошуку за випискою, поява картки в злотих
Листопад	Можливість відкрити картку з закордонним паспортом
Грудень	Поява Білої картки, об'єднання з Дія (можливість перевіряти квитанції на Державному сервісі перевірки квитанцій)
2020	
Січень	Доступ до білої картки через мобільний додаток
Лютий, березень	Випуск Дитячої картки, шейрінг квитанції, секретна гра Space Invaders
Квітень	Можливість замовити ФОП в додатку, прибавилась категорія кеш беку «Карантин», реєстрація дистанційно
Травень	З'являється послуга для накопичення «Банка»
Червень	Поновлення розділу «Ще», поява гри «Кіт-сосиска», поява режиму Інкогніто
Липень	Реліз ФОП
Серпень, вересень	Можливість переказу коштів за номером телефону, завантаження документів у додатку, створено новий розділ «Виписки та довідки»
Жовтень	Переказ коштів через NFC, передача документів через Дія
Листопад	Власний CVV2, продаж карток у супермаркетах, можливість збільшити строк «Покупка частинами» коштами
Грудень	Поява нової функції «Регулярні платежі», календар платежів, здатність відновити пін-код за допомогою селфі

Джерело: створено автором на основі даних [51]

Додаток В

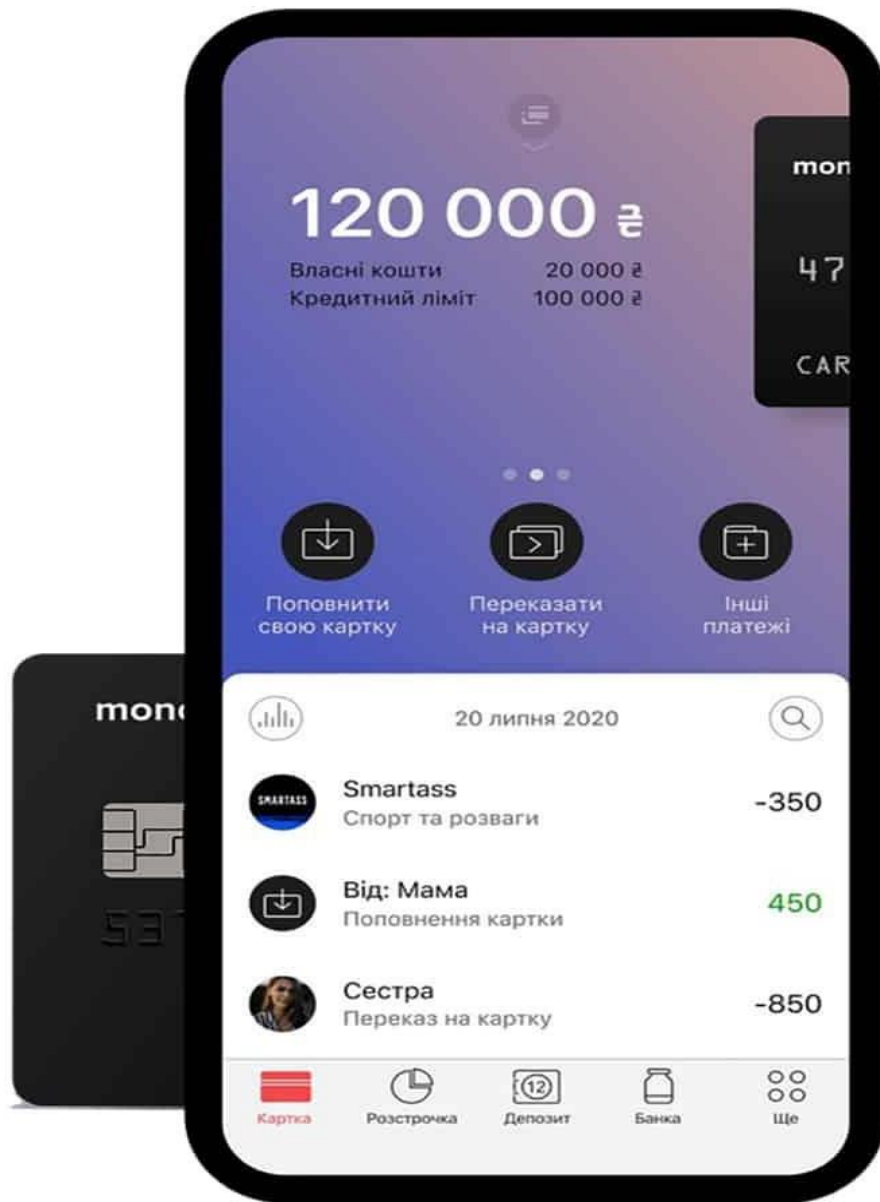

Рис.В.1 Інтерфейс мобільного додатку Monobank

Продовження додатка В**"Чорна картка"****"Iron картка"****"Біла картка"****"Дитяча картка"****"Картка Platinum"****Рис.В.2 Картки Monobank**

Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи (проєкту)

"Цифровий потенціал банківського ринку". Івашко Анастасії Олександрівни.
Кваліфікаційна робота (магістерська робота) виконана на актуальному темі та ґрунтує висновки методичних рекомендацій до роботи такого рівня.
В процесі дослідження здобувач показав вміння використовувати сучасні методи обробки інформації та висвітлює новий напрям досліджень, виконання якого сприятиме досягненню поставленої мети. В роботі розкрито теоретичні засади цифровізації банківської системи, проведено аналіз розвитку банківської сфери в умовах цифровізації. Зроблено висновки є аргументовані.
Виконувалась робота з дотриманнями графіку.
Представлена кваліфікаційна робота заслуговує на оцінку "відмінно".

Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту)

(підпис)

М. Рибачук

21.01.23

(дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу (проєкт)

Кваліфікаційна робота (проєкт) здобувача вищої освіти

Івашко Анастасії Олександрівни

(прізвище, ініціали)

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «25» 01 2023 №13 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище, ініціали)

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
здобувачки вищої освіти Державного податкового Університету
Івашко Анастасії Олександрівни
на тему: «Цифровий потенціал банківського ринку»

Актуальність теми. Ринок банківських послуг сьогодні посідає перше місце серед секторів фінансового ринку за глибиною проникнення цифрових технологій. Сьогодні частка традиційної економіки в багатьох країнах значно зменшується, а частка цифрової - збільшується, надаючи великі переваги як для країн так і бізнесу. У зв'язку з цим тема дослідження тенденцій впливу цифрової економіки на діяльність банків набуває актуальності, зумовлених такими специфічними особливостями, як швидкий прогрес і рівень впровадження цифрових технологій. Цифровізація поступово прибирає межу між власне банківською діяльністю та небанківськими видами діяльності, адже швидкість створення нових платіжних інструментів значно випереджує можливості пристосовності до неї банківського середовища. Проте цифровізація банківського ринку несе ризики та загрози та потребує наукового вивчення.

Наукова новизна. Дипломна (магістерська) робота містить авторські елементи, що можна розцінити як наукову новизну. Зокрема, це бачення на цифровізації банківського сектору та його функції, а також запропоновані автором перспективи розвитку цифрових екосистем.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. Робота доповнена широким та якісним графічним та табличним матеріалом, який відображає проведені розрахунки. Приділено увагу оцінці стану впровадження передових цифрових технологій у банківські сервіси України та світу.

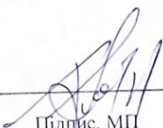
Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, організації, установи, МФУ. Пропозиції, що наводить

автор для активізації впровадження цифрових технологій у банківський сектор є обґрунтованими у достатній мірі. Зроблені висновки відображають логічний підсумок проведеного аналізу та поглиблення теоретичних положень. Робота може становити цікавість для банківських установ, органів регулювання банківського сектору та слугувати базою для подальших наукових досліджень зазначеного напрямку.

Наявність недоліків. Робота містить термінологічні неточності, що пов'язані із хаотичним використанням не синонімічних пар – «банківський сектор», «банківська система», «банківська сфера». В цілому, на оцінку роботи не впливає.

Загальний висновок і оцінка роботи. Робота відображає оволодіння здобувачкою навичками та методами імплементації теоретичних знань у дослідження. Містить логічно побудовану теоретичну, аналітичну складові. Заслуговує на оцінку «відмінно».

Рецензент: Тищенко Д.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри інженерії програмного забезпечення та кібербезпеки Державного торговельно-економічного університету

Підпис, МП

Д.О. Тищенко

ініціали, прізвище

«25» 09 2023р.

Д.О. Тищенко засвідчую
Начальник відділу кадрів
Н. Шевченко